

Asya Studies

Akademik Sosyal Araştırmalar / Academic Social Studies

Year: 9, Number: 33, p. 39-74, Autumn 2025

Konuşma Becerisine Yönelik Lisansüstü Çalışmaların Yöntem Bölümleri Üzerine Bir İnceleme

A Review of the Method Chapters of Postgraduate Studies on Speaking Skills

ISSN: 2602-2877 / E-ISSN: 2602-263X

Araştırma Makalesi
Research Article

Makale Geliş Tarihi
Article Arrival Date
01/05/2025

Makale Kabul Tarihi
Article Accepted Date
21/07/2025

Makale Yayın Tarihi
Article Publication Date
25/09/2025

Asya Studies

Arş. Gör. İlknur Killioğlu Alakuş
Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi
Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü
ilknur.killioglu@mku.edu.tr
ORCID: 0000-0002-0042-6445

Prof. Dr. Mehmet Temizkan
Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi
Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü
temizkanm79@gmail.com
ORCID: 0000-0001-7437-6754

Öz

Konuşma becerisine yönelik lisansüstü çalışmaların yöntem bölümlerini incelemeyi amaçlayan bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesine başvurulmuştur. Çalışmanın veri setini 102 yüksek lisans tezi, 31 doktora tezi olmak üzere konuşma becerisine yönelik 133 lisansüstü çalışma oluşturmaktadır. Lisansüstü çalışmalardan toplanan veriler yöntem, çalışma grubu, veri toplama araçları, veri analizi teknikleri bakımından betimsel analiz tekniğiyle analiz edilmiştir. Çalışmanın sonucunda konuşma becerisine yönelik yüksek lisans tezlerinin en fazla deneysel, doktora tezlerininse karma yöntemle gerçekleştirildiği; yüksek lisans ve doktora tezlerinde araştırma yönteminin sıklıkla açıkça ifade edilmesine rağmen genellikle yöntemin literatürden hareketle tanımlanmadığı, özelliklerinin ifade edilmediği ve araştırmanın içeriğiyle yöntemin seçilme gerekçelerinin belirtilmediği tespit edilmiştir. Yüksek lisans ve doktora tezlerinde hem çalışmalar en çok ortaokul öğrencileriyle gerçekleştirilmiş hem de örnekleme yöntemlerinden en çok uygun örnekleme yöntemi tercih edilmiştir. Yüksek lisans ve doktora tezlerinin çalışma grubu başlığında da yöntem başlığında olduğu gibi çalışma grubu sıklıkla ifade edilmesine rağmen genellikle grubun seçilme yönteminin ifade edilmesi, yöntemin literatürden hareketle tanımlanması, araştırmanın içeriğiyle yöntemin seçilme gerekçelerinin belirtilmesi konusunda eksiklikler söz konusudur. Ayrıca lisansüstü çalışmalarda sıklıkla veri toplama araçlarından formların, veri analiz tekniklerindense betimsel istatistiklerle temel veri analizi tekniklerinin kullanıldığı tespit edilmiştir. Elde edilen sonuçlar araştırmacıların yöntem konusunda daha fazla bilgiyle beceriye sahip olması ve yöntem bölümlerinin yazılmasında daha fazla bilimsel ilkelere uyulması gerektiğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Türkçe Eğitimi, Konuşma Becerisi, Lisansüstü Tezler, Yöntem Bölümü, Betimsel Analiz

Abstract

In this research, which aims to examine the method chapter of postgraduate studies on speaking skills, document review one of the qualitative research methods was used. The data set of the study consists of 133 postgraduate studies on speaking skills, 102 of which are master's theses and 31 are doctoral theses. Data collected from postgraduate studies were analyzed using descriptive analysis techniques in terms of method, study group, data collection tools, and data analysis techniques. As a result of the study, it was determined that master's theses on speaking skills were mostly conducted using experimental methods, while doctoral theses were conducted using mixed methods. Although the research method was often clearly stated in master's and doctoral theses, the method was generally not defined based on the literature, its features were not stated, and the content of the research and the reasons for choosing the method were not indicated. In master's and doctoral theses, studies were mostly conducted with secondary school students and the most commonly used sampling method was the convenience sampling method. Although the study group titles of master's and doctoral theses are frequently stated as in the method title, there are usually deficiencies in expressing the method of selecting the group, defining the method based on the literature, and stating the content of the research and the reasons for selecting the method. In addition, it has been determined that in postgraduate studies, forms are frequently used as data collection tools; descriptive statistics and basic data analysis techniques are used as data analysis techniques. The results obtained show that researchers need to have more knowledge and skills in methods and that more scientific principles should be followed in writing method chapters.

Keywords: Turkish Education, Speaking Skills, Postgraduate Theses, Method Chapter, Descriptive Analysis

Atf Bilgisi / Citation Information

Killioğlu Alakuş, İ., Temizkan, M. (2025). Konuşma becerisine yönelik lisansüstü çalışmaların yöntem bölümleri üzerine bir inceleme. *Asya Studies*, 9(33), 39-74.
<https://doi.org/10.31455/asya.1688725>

GİRİŞ

Toplum içerisinde bireyler birbirleriyle dil aracılığıyla sözlü ya da yazılı olarak iletişim kurmaktadır. Yazılı ve sözlü anlatımın etkili olması sağlıklı iletişimle birlikte doğru bilgi, düşünce ve duygu aktarımını sağlamaktadır. Yazılı anlatım yazma eğitimiyle, sözlü anlatımsa konuşma eğitimiyle etkili hâle getirilmektedir. Yazma ve konuşma eğitimi sonucunda bireylerin kendisini hem yazılı hem de sözlü olarak doğru ve etkin biçimde ifade etmesi, yani etkili yazar ve konuşur olması beklenmektedir. Kendisini etkili, doğru ve eksiksiz biçimde ifade eden bireylerin yetiştirilmesi Türkçe eğitiminin amaçlarından birisidir.

Bireyler günlük yaşamda düşüncelerini ifade etmek, duygularını paylaşmak, sohbet etmek, karşısındaki kişiyi ikna etmek, çevresiyle etkileşim kurmak gibi çeşitli nedenlerle konuşma becerisine başvurmaktadır. “En yalın anlamıyla konuşma, insanın duygu, düşünce ve isteklerini sözle bildirmesidir” (Sever, 1998: 55). Duygu ve düşüncelerin sözlü olarak ifade edilmesini sağlayan konuşma ayrıca “zihnin, söz kalıbına döktüğü ve şekillendirdiği düşüncelerin, duyguların seslendirilmesi” (Temizyürek, 2007: 117) şeklinde tanımlanmaktadır. Konuşmaya ilişkin tanımlarda duygu ve düşüncelerin sözlerle aktarıldığı vurgulanmaktadır. Yani konuşma sayesinde bireyler çeşitli nedenlerle duygu ve düşüncelerini söz aracılığıyla ifade edebilmektedir.

Bireylerin düşüncelerini sözlü olarak ifade etmesini sağlayan konuşma becerisinin birey açısından çeşitli katkıları vardır. Konuşmayla hem bireyler fikirlerini, duygularını, olayları paylaşmakta hem de diğer bireylerin düşüncelerini öğrenebilmektedir. Bu nedenle konuşmayla bireylerin düşündükleri, hissettikleri, zihinsel yapısı, düşünme biçimi ortaya çıkmaktadır (Güneş, 2014; Güneş, 2020). Bu bakımdan konuşma başta zihinsel bir süreç olup aktarılan sözlü ifadeler sayesinde bireylerin düşünceleri ve duyguları hakkında bilgi vermektedir. Yani konuşma hem öğrenme hem de kendini anlatma sanatıdır.

Konuşma hayatın her boyutunda yer aldığı için bireysel ve toplumsal yaşamda önemli bir yere sahiptir. Kişiler arasında duygu ve düşüncelerin aktarıldığı etkileşimsel bir süreç olan konuşma zihinsel, duygusal ve sosyal becerileri geliştiren bir eylemdir. Bu nedenle konuşma çeşitli bilgilerin öğrenilmesini ve becerilerinin geliştirilmesini sağlamaktadır (Güneş, 2014). Konuşma sayesinde bireyler hem kendi bilgi ve becerilerini geliştirmekte hem de çevreyle etkileşimiyle birlikte dış dünyayı tanımaktadır. Ayrıca sorunların çözümlerinden mutluluğun paylaşılmasına kadar hayatın önemli bir yerinde bulunan konuşma, insanın okul ve iş hayatındaki başarısını ya da başarısızlığını belirlemektedir (Sever, 1998; Temizyürek, 2007). Bireylerin toplum içerisinde yer almasını, hayattaki başarısını belirlemesini, çevreyle etkileşim hâlinde olmasını, çeşitli bilgiler öğrenmesini sağlaması bakımından konuşma becerisi önemlidir.

Toplumda yer alabilmek, çevreyle olan ilişkileri düzenlemek, yaşanan mutluluğu ve üzüntüyü paylaşmak, bir konu hakkında düşünceleri eksiksiz biçimde aktarabilmek için bireylerin kendini doğru ifade etmesi gerekmektedir. Bu durum da etkili bir konuşmayla mümkündür. Etkili bir konuşma için düşünceler geliştirilerek düzenlenmekte, bunlara uygun kelime ve cümleler seçilmekte, son olarak da uygun bir şekilde seslendirilmektedir. Bu hususlara dikkat eden birinin iyi bir konuşmacı olduğunu söylemek mümkündür. İyi bir konuşmacı söyleyiş, vurgu, tonlama gibi becerilerini konuşmasıyla bütünleştirebilmekte,

Türkçenin ses özelliklerini kullanabilmekte, anlatımını jest ve mimikleriyle destekleyebilmektedir. Ayrıca planlı, anlamlı ve tutarlı bir konuşma tasarlayabilmektedir (Büyükkız ve Hasırcı, 2013; Sever, 1998). Bu nedenle konuşma yalnızca mekanik bir şekilde düşüncelerin sesli olarak ifade edilmesi değildir. İyi bir konuşma ses bilgisi, dil bilgisi ve anlam bilgisi özelliklerini barındırmaktadır. Bunun için iyi bir konuşmacının diline hâkim olması ve etkili konuşmanın özellikleri hakkında bilgi sahibi olması beklenmektedir.

Konuşma becerisi ilk olarak aile ve yakın çevrede edinilmekte ve bu ortamların etkilerini taşımaktadır. Yani çocuk dili edindiği çevreden etkilenecek bu çevreye benzer bir konuşma üretmektedir. Bu konuşma standart Türkçenin üretilmesi gibi olumlu ya da kelimelerin yanlış seslendirilmesi gibi olumsuz durumları içerebilmektedir. Bu nedenle konuşmadaki olumlu gelişmeleri ilerletmek ve olumsuzlukları olumlu hâle getirmek ana dili öğretimi kapsamındadır (Büyükkız ve Hasırcı, 2013). Çocuğun okul öncesinde çevresiyle edindiği bir beceri olmasına rağmen konuşma, eğitimle geliştirilmektedir. Okul öncesinde belli oranda edinilen dil becerisi, örgün eğitimle birlikte planlı ve programlı olarak ele alınmaktadır (Doğan, 2009). Amacı, planı, uygulamaları belli olan bir eğitim sistemi içerisinde yapılan alıştırmalar ve çalışmalar sonucunda konuşmanın geliştirilebilen bir beceri olduğunu söylemek mümkündür.

Konuşma becerisinin geliştirilmesine yönelik çalışmalar sınıf içi etkinlikler ve bilimsel (makale, tez, bildiri, kitap vb.) araştırmalar olmak üzere başlıca iki başlık altında toplanabilir. Sınıf içi etkinlikler öğretmen ve öğrencilerin birlikte konuşma becerisini geliştirmek üzere gerçekleştirdikleri uygulamalardan oluşmaktadır. Bu süreçte sınıf ortamı, başvuru yöntem ve tekniklerle öğrencilerin kelime hazinesi, hazırbulunuşlukları, motivasyon düzeyleri çok önemlidir. Sınıf içi etkinlikler kapsamında öğrencilerin konuşmanın zihinsel ve fiziksel aşamalarını öğrenmeleri ve bunları etkili konuşmalar için kullanabilmeleri sağlanmalıdır (Güneş, 2020). Konuşmanın zihinsel ve fiziksel aşamalarını bilen öğrenciler düşüncelerini düzenleme, fikirlerini doğru bir çerçeveye ve sıralamayla ifade etme, sesletimi fiziksel olarak doğru gerçekleştirme gibi becerilerini yerine getirebilmede daha başarılı olabilir. Ayrıca öğrencilerin konuşma yöntemleri, hazırlıksız ve hazırlıklı konuşma süreçleri gibi konularda bilgi ve beceri kazanmalarına dikkat edilmelidir. Sınıf içinde öğretmen öğrencileri konuşma için cesaretlendirmeli, hoşgörülü olmalı, konuşma yapılmasına uygun sınıf ortamı yaratmalı, öğrencilerin konuşmalarındaki olumlu yanlarını belirttikten sonra eksik yanlarını ifade etmeli ve “evet” ya da “hayır” ile cevaplanabilecek sorulardan çok öğrencilerin daha uzun açıklamalar yapabileceği sorulara yer vermelidir (Özbay, 2006). Öğretmenin öğrencilerin konuşmalarına uygun ortamı ve güveni sağlamakla birlikte öğrencileri konuşmaya teşvik edecek çalışmalara yer vermesi, öğrencilerin konuşmalarını dikkatlice dinleyip yapıcı geribildirimlerde bulunması öğrencilerin hem konuşma etkinliklerine katılmasına hem de konuşma becerilerinin geliştirilmesine katkı sağlamaktadır.

Konuşma becerisinin geliştirilmesinde sınıf içi etkinlikler kadar bilimsel araştırmalar da oldukça önem taşımaktadır. Bu becerinin unsurlarına, aşamalarına, geliştirilmesi için ortaya koyulan yöntem ve tekniklere, öğretmen, öğrenci, veli gibi paydaşlarına yönelik olarak gerçekleştirilen bilimsel çalışmalarda ulaşılan sonuçlar sınıf içi etkinliklere yol göstermesi ve sorunlara yeni çözümler önermesi bakımından değerlidir. Makale, kitap, bildiri türlerindeki bu araştırmalar arasında yüksek lisans ve doktora tezleri de bulunmaktadır. Ülkemizde konuşma becerisine yönelik lisansüstü araştırmalar yaklaşık yirmi beş yılı kapsayan ve son yıllarda

sayıları daha çok artan bir şekilde gerçekleştirilmektedir. Bu araştırmalar yoluyla konuşma becerisinin çeşitli boyutlarında bulgu üretilmektedir. Örneğin yöntem-teknik (Kesici, 2021; Öztürk, 2017; Tüzemen, 2016; Uzunyol, 2019; Yelli, 2021; Yılmaz, 2021), başvurulabilecek materyal ve etkinlikler (Babayiğit, 2022; Şakiroğlu, 2017; Yılmaz, 2019), ilgi, tutum gibi duyuşsal özellikler (Alturan, 2021; Doğan, 2024; Gündüz, 2020; Küçükbayrak, 2021, Uyar, 2022), konuşma türleri (Aydın, 2022; Karaköse, 2019; Kırbaş, 2019; Yüceer, 2014), yaratıcı drama (Kardaş, 2018; Köse, 2018; Öz, 2018; Öztürk, 2017), konuşma kaygısı (Alturan, 2021; Demirci, 2019; Gündüz, 2020; Küçükbayrak, 2021; Özcan Reyhan, 2021; Tolun, 2019; Uzunyol, 2019; Ünsal, 2019) bunlar arasındadır. Bu araştırmalar yoluyla konuşma becerisinin gelişimine katkı sağlamak, süreçle ilgili sorunları ve çözüm yollarını ortaya koymak, uygun materyal, yöntem ve teknik önerilerinde bulunmak gibi durumlar amaçlanmaktadır.

Herhangi bir disiplin bağlamında gerçekleştirilen lisansüstü araştırmalar kadar bu araştırmalar üzerinde belli zaman aralıklarıyla yapılan değerlendirme çalışmaları da bilimsel ilerleme açısından çok önemlidir. Bu durum ana dili eğitimi ve bu kapsamda ele alınan dil becerileri için de geçerlidir. Dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerine yönelik yapılan lisansüstü araştırmalarda çözülmeye çalışılan problemler, takip edilen yöntem, kullanılan veri toplama ve analiz teknikleri, ulaşılan bulgular ve sonuçların değerlendirilmesi hem ilgili beceriyle ilgili bilimsel bir hafıza oluşturacak hem de gelecekteki araştırmalara ışık tutacaktır. Bu bağlamda literatürde genel olarak Türkçe eğitimi ve özelde dil becerileriyle ilgili çalışmalar vardır. Bunlar arasında dinleme becerisine yönelik bilimsel araştırmaları değerlendiren çalışmalar (Doğan ve Özçakmak, 2014; Doğan Kahtalı, Oğuz, Cayhan ve Taşkın, 2020; Kardaş, Çetinkaya ve Kaya, 2018; Kayadibi, 2022; Kemiksiz, 2017; Önal ve Maden, 2024; Potur, 2023; Soyuçok, 2021); okuma becerisine yönelik bilimsel araştırmaları değerlendiren çalışmalar (Bahadır, 2023; Ceran, Aydın ve Onarıcıoğlu, 2018; Gürkaner ve Güven, 2020; Maden, 2020; Topal, Ongun ve Arıcı, 2022); yazma becerisine yönelik bilimsel araştırmaları değerlendiren çalışmalar (Atasoy, 2022; Benzer ve Masun, 2024; Demirel, 2023; Kemiksiz, 2021; Şimşek, Akbulut ve Koparan, 2023; Temizkan ve Erdevir, 2020; Temizkan ve Yıldırım, 2023; Tok ve Potur, 2015) bulunmaktadır.

Literatürde dinleme, okuma ve yazma becerilerine yönelik bilimsel araştırmaları çeşitli yönleriyle değerlendiren çalışmalar olduğu gibi sayıları daha az da olsa konuşma becerisine yönelik araştırmaları değerlendiren çalışmalar da bulunmaktadır. Bunlardan Alver ve Taşdemir (2017) tarafından yapılan araştırmada 2005-2016 yılları arasında konuşma becerisiyle ilgili olarak gerçekleştirilen lisansüstü çalışmalar bazı değişkenler açısından değerlendirilmiştir. Bu değişkenler tezlerin yapıldığı yıllar, üniversiteler, çalışma grupları ve bu tezlerde ele alınan konularla takip edilen yöntemler şeklindedir. Bu amaçla araştırmada 54 yüksek lisans ve 18 doktora düzeyinde olmak üzere toplam 72 tez değerlendirilmiştir. Karaca, Nizamoğlu Çakır ve Karakuş Tayşi (2024) tarafından yapılan çalışmada konuşma becerisine yönelik geliştirilen ölçekler şekil ve içerik açısından incelenerek eksiklikler tespit edilmiş ve önerilerde bulunulmuştur. Bu amaçla toplam 14 makale değerlendirilmiş ve ölçeklerin 4'ünün tutum, 3'nün öz yeterlik, 7'sinin de kaygıya yönelik olduğu belirlenmiştir. Destegüloğlu (2024) ise konuşma becerisi bağlamında 1990-2021 yılları arasında ortaokul öğrencileriyle gerçekleştirilen deneysel çalışmaları incelemiştir. Yüksek lisans düzeyinde 15, doktora düzeyinde 6 olmak üzere toplam 21 araştırma yıl, üniversite, tez danışmanının unvanı, araştırma deseni, çalışma grubu,

veri toplama yöntemleri ve veri analizi süreçleri bakımından değerlendirilmiştir. Son olarak Kanat (2024) konuşma becerisiyle ilgili olarak 2005-2021 yılları arasında yayımlanan makaleleri akademik yazma ilkelerine uygunluk açısından incelemiştir. Bu bağlamda çalışma boyunca 348 makale “başlık, yazar bilgileri, özet, anahtar kelimeler, giriş, yöntem, bulgular, sonuç, tartışma, öneriler, kaynakça” bölümlerinin bilimsel ilkelere uygunluğu yönünden değerlendirilmiştir.

Konuşma becerisine yönelik bilimsel araştırmaları inceleyen çalışmalara bakıldığında bunların sayısının 6 (Alver ve Taşdemir, 2017; Destegüloğlu, 2024; Göçer ve Aksoy, 2024; Kanat, 2024; Karaca vd., 2024; Potur ve Yıldız, 2016) olduğu görülmektedir. Bu çalışmaların ikisi (Kanat, 2024; Karaca vd., 2024) konuşma becerisine yönelik makaleleri geliştirilen ölçekler ve akademik yazma ilkelerine uygunluk açısından değerlendirmektedir. İki çalışmada konuşma becerisine yönelik lisansüstü tezler incelenmektedir. Bunlardan Alver ve Taşdemir (2017) araştırma boyunca 2005-2016 yılları arasındaki 72 tezi incelerken; Destegüloğlu (2024) ortaokul öğrencileriyle ve deneysel desenle gerçekleştirilen 21 tezi değerlendirmiştir. Son iki çalışmada ise (Göçer ve Aksoy, 2024; Potur ve Yıldız, 2016) konuşma becerisiyle ilgili makalelerle lisansüstü çalışmalar birlikte incelenmiştir.

Literatürdeki çalışmalarla ilgili yukarıdaki bilgiler doğrultusunda konuşma becerisine yönelik lisansüstü çalışmaların değerlendirilmesi gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Öncelikle dinleme, okuma ve yazma becerilerine yönelik lisansüstü araştırmaları değerlendiren çalışmaların sayı olarak çokluğu konuşma becerisine yönelik olarak da bu çalışmaların sayılarının artması gerektiğini ortaya koymaktadır. Diğer yandan konuşma becerisine yönelik sadece lisansüstü çalışmaları yöntem, çalışma grubu vb. başlıklar doğrultusunda sınırlama getirilmeden inceleyen son araştırmada (Alver ve Taşdemir, 2017) 2005-2016 yılları arasındaki tezler incelenmiştir. Bu yıllar arasındaki tezlerin üzerinden yaklaşık 10 yıllık bir zaman geçmiş olması, aradan geçen bu zaman zarfında konuşma becerisine yönelik olarak üretilen tezlerin de incelenmesini önemli kılmaktadır. Konuşma becerisine yönelik lisansüstü araştırmaları inceleyen güncel çalışmada ise (Destegüloğlu, 2024) ortaokul öğrencileriyle ve deneysel desenle gerçekleştirilmiş olma gibi kısıtlılıklar getirilmiş ve bu bağlamda 21 tez incelenmiştir. Buradan hareketle herhangi bir kısıtlama getirilmeden daha geniş bir yelpazedeki lisansüstü çalışmanın incelenmesi de önem taşımaktadır. Bu iki çalışmaya bakıldığında tezleri inceleme sürecinde benzer değişkenlerin kullanıldığı görülmektedir. Bunlar genellikle tezlerin yapıldığı yıllar, üniversiteler, tez danışmanları, tezlerin konuları ve çalışma grupları şeklindedir. Bunlara tezlerde takip edilen yöntem, veri toplama süreci değişkenleri de eklenebilmektedir. Bu açıklamalar doğrultusunda konuşma becerisine yönelik planlanan bu araştırmanın önemi ortaya çıkmaktadır. Buna göre bu araştırma konuşma becerisine yönelik lisansüstü çalışmaları ilk tezin yapıldığı yıldan günümüze kadar ele alması ve bir tarih aralığı getirmemesi; desen, çalışma grubu gibi herhangi bir kısıtlılık getirilmeden tüm çalışmaları incelemeye dâhil etmesi; yıl, üniversite, danışman, çalışma grubu gibi değişkenlere göre bir inceleme yerine sadece tezlerin yöntem bölümlerini incelemesi itibarıyla önem taşımaktadır. Bu araştırmada tezlerin yöntem bölümleri ayrıntılı olarak incelenmiştir. Bu inceleme sürecinde “araştırmanın yöntemi, yöntemin akademik yazma ilkelerine uygunluğu, çalışma grupları, çalışma gruplarının seçilme yolları, çalışma grubunun akademik yazma ilkelerine uygunluğu, veri toplama araçları ve bunların sınıflandırılması, veri analizi teknikleri” başlıklarına yönelik geniş bir bulgu serisine

ulaşmıştır. Literatürde konuşma eğitime yönelik lisansüstü çalışmaların yöntem bölümlerini ayrıntılı bir şekilde inceleyen bir çalışmanın bulunmaması bu araştırmayı özgün kılmaktadır. Ayrıca araştırma, sonuçlarının konuşma becerisiyle ilgili lisansüstü çalışmaların yöntem bölümlerine yönelik bir akademik hafıza oluşturmaya ve gelecek çalışmalara fikir vermesi açısından önem taşımaktadır. Bu açıklamalardan sonra konuşma becerisine yönelik lisansüstü tezlerin yöntem bölümlerini incelemeyi amaçlayan bu araştırmanın problem cümlesi ve alt problemleri şu şekilde belirlenmiştir.

Problem Cümlesi

Konuşma becerisine yönelik lisansüstü çalışmaların yöntem bölümleri nasıl düzenlenmektedir?

Alt Problemler

1. Konuşma becerisine yönelik lisansüstü çalışmalarda takip edilen yöntemler hangileridir?
2. Konuşma becerisine yönelik lisansüstü çalışmalarda takip edilen yöntemler nitel ve nicel olarak nasıl bir görünüm göstermektedir?
3. Konuşma becerisine yönelik lisansüstü çalışmalarda takip edilen yöntem başlığı akademik yazma ilkelerine uygun olarak ifade edilmekte midir?
4. Konuşma becerisine yönelik lisansüstü çalışmaların gerçekleştirildiği evren, örneklem, veri seti ve çalışma grupları nelerdir?
5. Konuşma becerisine yönelik lisansüstü çalışmalarda örneklem seçme yöntemleri nelerdir?
6. Konuşma becerisine yönelik lisansüstü çalışmalarda evren, örneklem, veri seti ve çalışma grupları akademik yazma ilkelerine uygun olarak ifade edilmekte midir?
7. Konuşma becerisine yönelik lisansüstü çalışmalarda hangi veri toplama araçları kullanılmaktadır?
8. Konuşma becerisine yönelik lisansüstü çalışmalarda hangi veri analizi teknikleri kullanılmaktadır?

YÖNTEM

Bu başlık altında araştırmanın yöntemi, veri seti, verilerin toplanması, veri toplama aracı, verilerin analizi, geçerlik ve güvenirlik konularıyla ilgili bilgilere yer verilmektedir.

Araştırmanın Modeli

Konuşma becerisine yönelik lisansüstü çalışmaların yöntem bölümlerini incelemeyi amaçlayan bu çalışmada nitel araştırma yaklaşımı benimsenmiş ve nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesine başvurulmuştur. Araştırılması amaçlanan olgu ya da olaylara ilişkin yazılı materyallerin analizini içeren doküman incelemesi, tek başına bir araştırma yöntemi olabildiği gibi diğer nitel yöntemlerin kullanıldığı durumlarda ek bilgi kaynağı olarak da kullanılabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2021). Konuşma becerisine yönelik lisansüstü çalışmaların yöntem bölümlerinin olduğu gibi incelenerek var olan durumun betimlenmesi, yazılı dokümanların incelenmesi, bu çalışmaların yöntem bölümleriyle ilgili bütüncül ve ayrıntılı bilgiye ulaşılması söz konusu olduğu için bu çalışma nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesiyle gerçekleştirilmiştir.

Veri Seti

Araştırmanın veri setini konuşma becerisiyle ilgili lisansüstü çalışmalar oluşturmaktadır. Veri setinin elde edilmesinde Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezine başvurulmuştur. Ulusal Tez Merkezinde “konuşma becerisi”, “konuşma eğitimi”, “konuşma öğretimi”, “sözlü anlatım”, “sözlü ifade”, “sözel metin”, “sözlü metin”, “konuşma kaygısı”, “konuşma motivasyonu”, “konuşma tutumu”, “konuşma özyeterliliği”, “akıcı konuşma” anahtar kelimeleriyle dokümanlar taranmıştır. Taranan dokümanlar çalışmaların konuşma becerisi ve ana dili olarak Türkçe öğretimiyle ilgili olması, yabancılara Türkçe öğretimi ya da yabancı dil öğretimiyle ilgili olmaması, çalışma dilinin Türkçe olması ölçütlerine göre seçilmiş ve veri seti oluşturulmuştur. Ayrıca özel eğitim, psikoloji, psikolojik danışmanlık ve rehberlik gibi farklı alanlarda yer alan çalışmalar veri seti dışında tutulmuştur. Bu ölçütlerden hareketle 08.10.2024-12.10.2024 tarihleri arasında gerçekleştirilen tarama sonucunda ulaşılan konuşma becerisiyle ilgili 133 lisansüstü çalışma, bu çalışmanın veri setini oluşturmuştur. Veri seti oluşturulurken yıl sınırlaması yapılmamıştır. Elde edilen lisansüstü çalışmalardan yüksek lisans tezleri 2004-2024, doktora tezleri 2007-2024 yılları arasındadır.

Verilerin Toplanması

Nitel araştırmalarda yaygın olarak kullanılan veri toplama yöntemleri görüşme, gözlem ve yazılı dokümanların incelenmesidir (Yıldırım ve Şimşek, 2021). Bu çalışmada veriler yazılı dokümanlar olan lisansüstü çalışmalardan toplanmıştır. Lisansüstü çalışmaların konuşma becerisi ve ana dili olarak Türkçe öğretimiyle ilgili olması, yabancılara Türkçe öğretimi ya da yabancı dil öğretimiyle ilgili olmaması, çalışma dilinin Türkçe olması ölçütleri dikkate alınarak 102’si yüksek lisans tezi, 31’i doktora tezi olmak üzere 133 lisansüstü çalışma analiz sürecine dâhil edilmiştir. Araştırmanın verileri 08.10.2024-12.10.2024 tarihleri arasında toplanmıştır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada verilerin yöntem, evren/örneklem/çalışma grubu/veri seti (Buradan sonra araştırma boyunca evren/örneklem/çalışma grubu/veri seti “çalışma grubu” olarak adlandırılmıştır.), veri toplama araçları, veri analizi teknikleri boyutlarına yönelik veri toplama araçları kullanılmıştır. Bu veri toplama araçları yöntem, çalışma grubu, veri toplama araçları, veri analizi tekniklerine ilişkin literatürdeki ölçüt ve başlıklardan hareketle araştırmacılar tarafından geliştirilmiştir. Veri toplama araçlarıyla ilgili tablolar eklerde yer almaktadır.

Verilerin Analizi

Bu çalışmada veriler betimsel analiz tekniğiyle analiz edilmiştir. Araştırma süresince elde edilen verilerin düzenlenmiş ve yorumlanmış biçimde sunulmasını amaçlayan betimsel analiz tekniğinin süreci sırasıyla “betimsel analiz için bir çerçeve oluşturma”, “tematik çerçeveye göre verilerin işlenmesi”, “bulguların tanımlanması” ve “bulguların yorumlanması” adımlarını içermektedir. Bu adımlara göre veri analizi için bir çerçeve oluşturulmakta, oluşturulan çerçeveye göre veriler düzenlenmekte, tanımlanmakta ve açıklanmaktadır (Baltacı, 2019; Sözer ve Aydın, 2020). Yani betimsel analizde veriler daha önce belirlenmiş temalara göre sınıflandırılmakta ve yorumlanmaktadır (Baltacı, 2019). Bu çalışmada ele alınan konuşma becerisiyle ilgili lisansüstü çalışmaların yöntem bölümlerinde yer alan araştırma yöntemi, çalışma grubu, veri toplama araçları, veri analiz tekniklerine ilişkin literatürde bir çerçeve

bulunmaktadır. Verilerin analizi bu çerçeve ve ölçütler bağlamında gerçekleştirildiği için veriler betimsel analiz tekniğiyle analiz edilmiştir.

Çalışmada veriler analiz edilirken betimsel analiz tekniği aşamaları göz önünde bulundurularak şu hususlara dikkat edilmiştir:

1. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezinde bulunan konuşma becerisiyle ilgili 133 çalışma veri analizi sürecine dâhil edilmiştir. Veri analizine dâhil edilmesinde lisansüstü çalışmaların konuşma becerisi ve ana dili olarak Türkçe öğretimiyle ilgili olması, yabancılara Türkçe öğretimi ya da yabancı dil öğretimiyle ilgili olmaması, çalışma dilinin Türkçe olması ölçütlerine dikkat edilmiştir. Ayrıca özel eğitim, psikoloji, psikolojik danışmanlık ve rehberlik gibi farklı alanlarda yer alan çalışmalar veri seti dışında tutulmuştur.
2. Veri setine dâhil edilen her lisansüstü çalışma “veri toplama araçları” başlığında sırasıyla yer alan tablolara göre incelenmiştir (Tablo 1, 2, 3, 4, 5, 6). Bu tablolardan hareketle çalışmanın alt problemlerine uygun olarak sırasıyla yöntem, çalışma grubu, veri toplama araçları, veri analizi teknikleri bakımından lisansüstü çalışmalar analiz edilmiştir.
3. Verilerin yöntem analizlerinde doğrudan çalışmada yer alan yöntemin adı alınmış ve nitel, nicel ya da karma araştırma olması yönünde sıklık bakımından değerlendirilmiştir.
4. Yöntem başlıklarının bilimsel ilkelerine uygunluğu bakımından analiz edilmesinde her bir çalışmanın yöntem başlığında araştırmanın yönteminin ifade edilmesi, yöntemin ilgili literatürden hareketle tanımlanması, özelliklerinin anlatılması ve araştırmanın içeriğiyle yöntem arasına bağlantı kurularak yöntemin seçilme gerekçesinin belirtilmesi durumu “evet”, “hayır”, “eksikler var (açıklama)” seçeneklerine göre incelenmiştir. Bu ilkelerin her birinin çalışmada doğrudan olması hâlinde “evet”, olmaması durumunda “hayır”, ilke çalışmada olsa da yetersiz ya da eksik olması hâlinde “evet” ile birlikte açıklamaya yer verilmiştir. “Eksikler var (açıklama)” kısmına ilişkin örnek ifadeler aşağıda sunulmuştur.

Yöntem ilgili literatürden hareketle tanımlanmış mı?

“Tam bir tanım gibi değil kısa bir cümleyle açıklanmaya çalışılmış.”

“Tanım literatürden hareketle değil. Tanım cümlesinden sonra atıf yok.”

Yöntemin özellikleri anlatılmış mı?

“Özelliklerine çok kısa ve yüzeysel şekilde yer verilmiş.”

“Yöntem için dikkat edilmesi gereken hususlar tek cümleyle ifade edilmiş.”

Yöntemle araştırmanın içeriği arasında bağlantılar kurularak yöntemin seçilme gerekçeleri anlatılmış mı?

“Araştırmanın konusu ve amacıyla araştırma yöntemi arasında doğrudan bağlantı kurulmamış.”

“Yöntemi açıklayan genel ifadelerle bağlantı kurulmaya çalışılmıştır.”

5. Verilerin çalışma grubu analizlerinde doğrudan çalışmada yer alan çalışma grubu işaretlenmiş ve bunlar sıklık bakımından değerlendirilmiştir.

6. Örneklemeye yer veren çalışmaların örneklem yöntemleri sıklık bakımından ele alınmıştır.
7. Çalışma grubu başlıklarının bilimsel ilkelerine uygunluğu bakımından analiz edilmesinde her bir çalışmanın bu başlığında araştırmanın çalışma grubunun ifade edilmesi, seçilme yönteminin belirtilmesi, seçilme yönteminin literatürden hareketle tanıtılması ve araştırmanın içeriğiyle çalışma grubunun seçilme yöntemi arasında bağlantı kurularak yöntemin seçilme gerekçesinin belirtilmesi durumu “evet”, “hayır”, “eksikler var (açıklama)” seçeneklerine göre incelenmiştir. “Eksikler var (açıklama)” kısmına ilişkin örnek ifadeler aşağıda sunulmuştur.

Çalışma grubu belirtilmiş mi?

“Belirtilmiş ama çalışmanın o kişilerle yürütüldüğü ifade edilmiş, çalışma grubu olduğu belirtilmemiş.”

“Çalışmaya katılan şekilde ifade edilmiş.”

Çalışma grubunun seçilme yöntemi belirtilmiş mi?

“Şans yoluyla seçildiği belirtilmiş, yöntem ismi yazılmamış.”

“Evrenin tamamına ulaşılabildiği için örneklem seçilmemiştir.”

Çalışma grubu seçilme yöntemi literatürden hareketle tanıtılmış mı?

“Bir cümleyle sağladığı imkân ifade edilmiş.”

“Yöntemin tanımı yapılmış.”

Araştırmanın içeriğine göre çalışma grubunun seçilme yönteminin gerekçeleri sunulmuş mu?

“Bir cümleyle araştırmayla ilgili gerekçe sunulmuş.”

“Araştırmayla ilgili gerekçe var ama belirgin değil.”

8. Çalışma grubu başlıklarının adlandırılma biçimine ilişkin analizde çalışma grubu başlığının doğrudan bulunduğu çalışmada adlandırıldığı hâline sıklık bakımından yer verilmiştir.
9. Veri toplama araçları ve veri analizi tekniklerinin analizinde doğrudan çalışmada yer alan veri toplama araçlarıyla veri analizi tekniklerinin adlarına yer verilmiş ve bunlar sıklık bakımından değerlendirilmiştir.

Geçerlik ve Güvenirlik

Araştırmada elde edilen bilgilerin bilimsel nitelikte olması için bu bilgilerin doğru, inanılır ve kanıtlanabilir olması gerekmektedir. Araştırmaların inanılabilirliği araştırma verilerinin güvenilirliği ve geçerliğiyle ilgili olduğu için yürütülen araştırmalarda bu konulara dikkat edilmelidir (Batdı ve Oral, 2020). Bu nedenle bu çalışmada nitel araştırma yaklaşımına uygun biçimde geçerlik ve güvenilirlik kavramlarına özen gösterilmiştir.

Nicel ve nitel araştırmalarda geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları farklılık göstermektedir. Nicel araştırmada ölçme aracının ölçmeyi doğru yapması geçerlikle ilgiliyken nitel araştırmada geçerlik araştırılan olgunun olduğu gibi ve yansız gözlenebilmesidir. Nitel araştırmalarda geçerliği sağlayan özellikler arasında araştırmacının araştırma alanına yakın olması, doğal ortam

içerisinde ayrıntılı ve derinlemesine bilgi toplaması, bulguları kontrol edilebilmek için alana tekrar gidebilmesi, ek bilgi toplama olanağının bulunması yer almaktadır. Nitel araştırmanın geçerliği için özellikle toplanan verilerin ayrıntılı rapor edilmesi ve araştırmacının sonuçlara nasıl ulaştığını açıklaması önemlidir (Yıldırım ve Şimşek, 2021). Ayrıca nitel araştırmalarda geçerliğin artması için başvurulan bazı stratejiler bulunmaktadır. Bunun için kontrol listeleriyle birlikte yöntem, veri kaynağı, araştırmacı ve teori üçgenlemesi olmak üzere dört ayrı alanı olan üçgenleme önerilebilmektedir. Yöntem üçgenlemesinde gözlem, görüşme, doküman incelemesi gibi farklı yöntemler kullanılarak elde edilen veriler, veri kaynağı üçgenlemesinde farklı kaynaklardan elde edilen veriler, araştırmacı üçgenlemesinde farklı araştırmacılar toplanan veriler ya da sonuçlar karşılaştırılmaktadır. Teori üçgenlemesinde ise verilerin yorumlanmasında çoklu teori ya da bakış açısı kullanılmaktadır (Batdı ve Oral, 2020). Bu stratejiler nitel araştırmaların doğru, gerçek ve geçerli olmasını sağlamaktadır.

Nitel araştırmalarda geçerlik kadar tutarlılığı ve uygulanabilirliği ifade eden güvenilirlik kavramı da önemlidir. Bu araştırmalarda güvenilirliğin de artması için başvurulabilecek çeşitli stratejiler ve önlemler bulunmaktadır. Araştırmanın temel aşamaları ve araştırma sürecindeki yaklaşımı hakkında ayrıntılı ve açık bilgilere yer verilmesi, öncelikle doğrudan verilerin ve daha sonra yorumların sunulması, aynı araştırmaya birden fazla araştırmacının dâhil edilmesi, elde edilen verilerin analizlerinde başka araştırmacıya başvurulması, veri analizinde önceden oluşturulmuş ve ayrıntılı tanımlanmış kavramsal çerçeveye bağlı olarak yapılması bu önlemlerden birkaçı arasında yer almaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2021). Nitel araştırmalarda bu hususlara dikkat edilmesi araştırmanın güvenilirliğinin artmasına katkı sağlamaktadır.

Bu araştırmada araştırmanın veri setini oluşturma, veri toplama araçlarını geliştirme, verileri toplama ve analiz etme süreçlerine ilişkin ayrıntılı bilgi verilmiştir. Ayrıca lisansüstü çalışmaların yöntem bölümünü derinlemesine araştıran bu çalışmada veri analizi iki araştırmacı tarafından kontrol edilmiş, sonuçlara nasıl ulaşıldığı ayrıntılı biçimde ifade edilmiş ve araştırma süreci hakkında detaylı bilgiye yer verilmiştir. Veri analiz ve değerlendirme sürecinin iki araştırmacıyla gerçekleştirildiği bu çalışmada araştırmacı üçgenlemesine başvurulmuştur. Araştırmanın veri toplama ve analiz sürecinde 16 görüşme gerçekleştirilerek verilerin toplanmasından bulgular hâline getirilmesine kadar süreçte her iki araştırmacı da verileri değerlendirmiştir. Veri toplama ve analizi sürecinde yapılan işlemlere ilişkin bilgiler aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 1: Veri Toplama ve Analiz Süreci

Görüşme No	Tarih	Yapılan İşlemler
1	30.09.2024	Verilerin toplanması için anahtar kelimeler ve ölçütler belirlenmiştir.
2, 3, 4, 5, 6, 7	07.10.2024 14.10.2024 21.10.2024 28.10.2024 04.11.2024 18.11.2024	Yüksek lisans ve doktora tezleri için iki ayrı excel dosyası oluşturulmuştur. Bu dosyada her tezin adı, yılı, türü, amacı, yöntemi, çalışma grubu, veri toplama araçları, veri analiz teknikleri doğrudan tezde yer aldığı biçimiyle aktarılmıştır.
8, 9	09.12.2024 16.12.2024	Literatürdeki ölçütlerden ve elde edilen verilerden hareketle araştırmanın veri toplama araçları olan değerlendirme formları geliştirilmiştir.
10	23.12.2024	Nitel, nicel ve karma araştırma yöntemlerini değerlendirme formlarından hareketle lisansüstü çalışmaların yöntem bölümleri araştırma yöntemi bakımından analiz edilmiş ve değerlendirilmiştir.
11	30.12.2024	Lisansüstü çalışmaların “yöntem” başlıklarının bilimsel ilkelere uygunluğunu değerlendirme formundan hareketle lisansüstü çalışmalar yöntem bölümünün içeriği bakımından incelenmiş ve değerlendirilmiştir.
12	13.01.2025	Çalışma grubunu değerlendirme formundan hareketle lisansüstü çalışmaların çalışma grubu bölümleri araştırmanın hangi çalışma grubuyla gerçekleştirildiğine yönelik analiz edilmiş ve değerlendirilmiştir.
13	27.01.2025	Lisansüstü çalışmaların “çalışma grubu” başlıklarının bilimsel ilkelere uygunluğunu değerlendirme formundan hareketle lisansüstü çalışmalar bu bölümün içeriği bakımından incelenmiş ve değerlendirilmiştir.
14	30.12.2024	Lisansüstü çalışmalarda her çalışmanın yöntemi ve çalışma grubu başlıklarının adlandırılma biçimi analiz edilmiş, yöntem ve seçilen çalışma grubu başlıklarının adlandırılması arasındaki uygunluk değerlendirilmiştir.
15	03.02.2025	Veri toplama araçları değerlendirme formundan hareketle lisansüstü çalışmaların veri toplama araçları bölümleri araştırmada kullanılan veri toplama araçları bakımından analiz edilmiş ve değerlendirilmiştir.
16	10.02.2025	Veri analizi teknikleri değerlendirme formundan hareketle lisansüstü çalışmaların veri analizi teknikleri bölümleri araştırmada başvuru alan veri analizi teknikleri bakımından analiz edilmiş ve değerlendirilmiştir.

Veri analizi literatürdeki ölçütlerden hareketle geliştirilen veri toplama araçlarıyla gerçekleştirilmiştir. Veri toplama araçlarıyla veriler elde edilirken bu süreçte araştırmacılar her veriyi kendi bağlamında değerlendirmiştir. Çalışmanın analiz sürecinin betimsel analiz ilkelerine uygun bir şekilde yürütülmesi, araştırmacı üçgenlemesi stratejisine başvurulması ve araştırma süreci hakkında ayrıntılı bilgilere yer verilmesi bu çalışmanın geçerli ve güvenilir olduğunu göstermektedir.

BULGULAR

Bu bölümde araştırma boyunca “yöntem, çalışma grubu, veri toplama araçları, veri analizi teknikleri” başlıklarına yönelik ulaşılan bulgular yer almaktadır.

Konuşma Becerisine Yönelik Lisansüstü Çalışmaların “Yöntem” Başlıklarına İlişkin Bulgular

Konuşma becerisine yönelik lisansüstü çalışmaların “Yöntem” başlıklarına ilişkin bulgular aşağıdaki tabloda verilmektedir.

Tablo 2: Konuşma Becerisine Yönelik Lisansüstü Çalışmaların “Yöntem” Başlıkları

Nitel Araştırma Yöntemleri	Yüksek Lisans Tezi	Doktora Tezi
Durum çalışması	8	1
Eylem araştırması	7	0
Doküman incelemesi	5	0
Olgubilim	5	0
Alan Araştırması	2	0
Biçimlendirici deneme deseni	2	0
İçerik analizi	1	0
Betimsel analiz	1	0
Toplam	31	1
Nicel Araştırma Yöntemleri	Yüksek Lisans Tezi	Doktora Tezi
Deneyssel desen	24	7
Betimsel tarama	20	2
Korelasyonel model (ilişkisel tarama)	8	2
Alan Araştırması	2	0
Meta analiz	1	0
Toplam	55	9
	Yüksek Lisans Tezi	Doktora Tezi
Karma Araştırma	14	18
Yöntem belirtilmemiş	2	1
Toplam	102	31

Tabloda konuşma becerisine yönelik lisansüstü çalışmaların yöntem bilgilerine ilişkin bulgular yer almaktadır. Tabloya göre yüksek lisans düzeyinde nitel araştırma yöntemleri (f=31), nicel araştırma yöntemleri (f=55), karma araştırma (f=14); doktora düzeyinde nitel araştırma yöntemleri (f=1), nicel araştırma yöntemleri (f=18), karma araştırma (f=18) çalışmada kullanılmıştır. Yüksek lisans tezlerinin en fazla deneyssel desende (f=24) gerçekleştirildiği, deneyssel desen yöntemini betimsel tarama (tarama araştırması) (f=20), karma yöntem (f=14), korelasyonel model (ilişkisel tarama) (f=8), durum çalışması (f=8), eylem araştırması (f=7), doküman incelemesi (f=5) yöntemlerinin takip ettiği belirlenmiştir. Doktora tezlerinin en fazla karma yöntemle (f=18) gerçekleştirildiği ve bununla birlikte doktora tezlerinde deneyssel desen (f=7), korelasyonel model (ilişkisel tarama) (f=2), betimsel tarama (tarama araştırması) (f=2) yöntemlerine de başvurulduğu tespit edilmiştir.

Konuşma Becerisine Yönelik Lisansüstü Çalışmaların “Yöntem” Başlıklarının Bilimsel İlkelere Uygunluğuna İlişkin Bulgular

Konuşma becerisine yönelik lisansüstü çalışmaların “Yöntem” başlıklarının bilimsel ilkelere uygunluğuna ilişkin bulgular aşağıdaki tabloda verilmektedir.

Tablo 3: Konuşma Becerisine Yönelik Lisansüstü Çalışmaların “Yöntem” Başlıklarının Bilimsel İlkelere Uygunluğu

Maddeler	Yüksek Lisans			Doktora		
	Evet f	Hayır f	Evet (Genellikle tek cümle)	Evet f	Hayır f	Evet (Genellikle tek cümle)
Araştırmanın yöntemi ifade edilmiş mi?	100	2	-	29	2	-
Yöntem ilgili literatürden hareketle tanımlanmış mı?	59	43	-	13	18	-
Yöntemin özellikleri anlatılmış mı?	40	62	-	20	11	-
Yöntemle araştırmanın içeriği arasında bağlantılar kurularak yöntemin seçilme gerekçeleri anlatılmış mı?	2	87	13	5	16	10

Tabloya göre yüksek lisansta (f=100), doktora (f=29) çalışmada takip edilen yöntemin adı ifade edilmiştir. Yüksek lisansta (f=59), doktora (f=13) çalışmada takip edilen yöntemin ilgili literatürden hareketle tanımlandığı belirlenmiştir. Diğer yandan yüksek lisansta (f=40), doktora (f=20) çalışmada yöntemin özellikleri anlatılırken; yüksek lisansta (f=62), doktora (f=18) çalışmada yöntemin özellikleri verilmemiştir. Son olarak yüksek lisansta (f=87), doktora (f=16) çalışmada yöntemle araştırmanın içeriği arasında bağlantılar kurulmamış ve yöntemin seçilme gerekçelerine yer verilmemiştir.

Konusma Becerisine Yönelik Lisansüstü Çalışmaların “Çalışma Grubu” Başlıklarına İlişkin Bulgular

Konusma becerisine yönelik lisansüstü çalışmaların “çalışma grubu” başlıklarına ilişkin bulgular aşağıdaki tabloda verilmektedir.

Tablo 4: Konuşma Becerisine Yönelik Lisansüstü Çalışmaların “Çalışma Grubu” Başlıkları

Veri Analizi Teknikleri	Yüksek Lisans Tezi	Doktora Tezi
Ortaokul öğrencileri	44	19
İlkokul öğrencileri	20	3
Öğretmen adayları	10	5
İlkokul ve ortaokul öğrencileri	2	0
5, 8 ve 11. sınıf öğrencileri	1	0
İlkokul öğrencileri ve sınıf öğretmenleri	1	0
Ortaokul öğrencileri ve Türkçe öğretmenleri	1	0
Öğretmen, öğrenci ve farklı meslekler	2	1
Araştırmacılar (Araştırma konusuyla ilgili bilimsel çalışmaları bulunan kişiler)	1	0
Öğretmenler	7	1
Beş yaş grubundaki çocuklar	2	0
Dokümanlar (Ders Kitapları (3), Bilimsel Çalışmalar (3), Diğer (Türkü 1, divan 1, alanyazın kaynakları 1, ders programı 1)	10	0
Özel yetenekli öğrenciler	0	1
4-8, 18-23, 33-50, 50 ve üzeri yaş aralığındaki katılımcılar	0	1
Belirtilmemiş	1	0
Toplam	102	31

Tabloda konuşma becerisine yönelik lisansüstü çalışmaların çalışma grubu bilgilerine ilişkin bulgular yer almaktadır. Bulgulara göre yüksek lisans tezleri en fazla ortaokul

öğrencileriyle (f=44) gerçekleştirilmekte ve ortaokul öğrencilerini ilkökul öğrencileri (f=20), öğretmen adayları (f=10), dokümanlar (f=10), öğretmenler (f=7) takip etmektedir. Doktora tezlerinin de yüksek lisans tezleriyle benzer şekilde en fazla ortaokul öğrencileriyle (f=19) gerçekleştirildiği ve bununla birlikte öğretmen adayları (f=5), ilkökul öğrencileriyle de (f=3) çalışmaların yapıldığı belirlenmiştir.

Konuşma Becerisine Yönelik Lisansüstü Çalışmalarda Kullanılan Örneklem Yöntemlerine İlişkin Bulgular

Konuşma becerisine yönelik lisansüstü çalışmalarda kullanılan örneklem yöntemlerine ilişkin bulgular aşağıdaki tabloda verilmektedir.

Tablo 5: Konuşma Becerisine Yönelik Lisansüstü Çalışmalarda Kullanılan Örneklem Yöntemleri

Veri Analizi Teknikleri	Yüksek Lisans Tezi	Doktora Tezi
Kolay ulaşılabilir (uygun) örneklem	17	9
Basit seçkisiz örneklem	14	3
Amaçlı örneklem	9	1
Ölçüt örneklem	8	2
Tabakalı örneklem	3	2
Küme örneklem	1	2
Tipik durum örnekleme	1	1
Benzeşik örneklem	1	-
Maksimum çeşitlilik	1	-
Toplam	55	20

Tabloya göre kolay ulaşılabilir (uygun) örneklem yüksek lisansta (f=17), doktorada (f=9); basit seçkisiz örneklem yüksek lisansta (f=14), doktorada (f=3); amaçlı örneklem yüksek lisansta (f=9), doktorada (f=1); ölçüt örneklem yüksek lisansta (f=8), doktorada (f=2); tabakalı örneklem yüksek lisansta (f=3), doktorada (f=2); küme örneklem yüksek lisansta (f=1), doktorada (f=2); tipik durum örneklem yüksek lisansta (f=1), doktorada (f=1); benzeşik örneklem yüksek lisansta (f=1), maksimum çeşitlilik yüksek lisansta (f=1) şeklinde tercih edilmiştir.

Konuşma Becerisine Yönelik Lisansüstü Çalışmaların “Çalışma Grubu” Başlıklarının Bilimsel İlkelere Uygunluğuna İlişkin Bulgular

Konuşma becerisine yönelik lisansüstü çalışmaların “çalışma grubu” başlıklarının bilimsel ilkelere uygunluğuna ilişkin bulgular aşağıdaki tabloda verilmektedir.

Tablo 6: Konuşma Becerisine Yönelik Lisansüstü Çalışmaların “Çalışma Grubu” Başlıklarının Bilimsel İlkelere Uygunluğu

Maddeler	Yüksek Lisans			Doktora		
	Evet f	Hayır f	Evet (Genellikle tek cümle)	Evet f	Hayır f	Evet (Genellikle tek cümle)
Çalışma grubu belirtilmiş mi?	96	6	-	31	0	-
Çalışma grubunun seçilme yöntemi belirtilmiş mi?	55	47	-	20	11	-
Çalışma grubunun seçilme yöntemi literatürden hareketle tanıtılmış mı?	40	62	-	12	19	-
Çalışma grubunun seçilme yönteminin gerekçeleri sunulmuş mu?	5	94	3	2	28	1

Tabloya göre yüksek lisansta (f=96), doktora (f=31) çalışmada çalışma grubu ifade edilmiştir. Yüksek lisansta (f=55), doktora (f=20) çalışmada çalışma grubunun seçilme yöntemi belirtilmiştir. Diğer yandan yüksek lisansta (f=62), doktora (f=19) çalışmada çalışma grubunun seçilme yöntemi literatürden hareketle tanımlanmamıştır. Ayrıca yüksek lisansta (f=94), doktora (f=28) çalışmada çalışma grubuna ilişkin seçilme yönteminin gerekçelerine yer verilmemiştir.

Konuşma Becerisine Yönelik Lisansüstü Çalışmaların “Çalışma Grubu” Başlıklarının Adlandırılma Biçimlerine İlişkin Bulgular

Konuşma becerisine yönelik lisansüstü çalışmaların “çalışma grubu” başlıklarının adlandırılma biçimlerine ilişkin bulgular aşağıdaki tabloda verilmektedir.

Tablo 7: Konuşma Becerisine Yönelik Lisansüstü Çalışmaların “Çalışma Grubu” Başlıklarının Adlandırılma Biçimleri

Yöntem	Adlandırma Biçimi	Yüksek Lisans Tezi	Doktora Tezi
Betimsel Tarama	Evren ve Örneklem	15	1
	Çalışma Grubu	1	0
	Çalışma Kaynakları	1	0
	İncelenen Dokümanlar	1	0
	Araştırma Grubu	1	0
	Belirtilmemiş	1	0
	Katılımcılar	0	1
DeneySEL Desen	Çalışma Grubu	17	5
	Evren ve Örneklem	5	2
	Örneklem	1	0
	Denekler	1	0
Eylem Araştırması	Çalışma Grubu	5	0
	Araştırma Grubu	1	0
	Katılımcılar	1	0
	Çalışma Grubu	3	0
	Evren ve Örneklem	1	0
	Araştırma Grubu	1	0
Doküman İncelemesi	Çalışma Grubu	2	0
	Çalışma Materyali	1	0
	Evren ve Örneklem	1	0
Karma Yöntem	Çalışma Grubu	10	16
	Evren ve Örneklem	5	5
	Araştırma Grubu	2	0
Durum Çalışması	Çalışma Grubu	6	1
	Katılımcılar	2	0
Alan Araştırması	Evren ve Örneklem/Çalışma Grubu	2	0
Biçimlendirici Deneme Deseni	Çalışma Grubu	2	0
İlişkisel Tarama	Evren ve Örneklem	7	1
Nitel Araştırma	Çalışma Grubu	1	0
Nicel Araştırma	Çalışma Grubu	1	0
İçerik Analizi	Çalışma Grubu	1	0
Betimsel Analiz	Evren ve Örneklem	1	0
Meta Analiz	Belirtilmemiş	1	0
Belirtilmemiş	Çalışma Grubu	0	1
	Belirtilmemiş	2	0

Tabloda lisansüstü çalışmalarda takip edilen yöntemle üzerinde çalışılan canlıların ve materyallerin adlandırma biçimleri bulunmaktadır. Buna göre **betimsel tarama** yöntemiyle gerçekleştirilen yüksek lisans tezlerinde çalışmaya dâhil edilen grup “evren ve örneklem (f=15), çalışma grubu (f=1), çalışmanın kaynakları (f=1), incelenen dokümanlar (f=1), araştırma grubu (f=1), doktora tezlerinde “evren ve örneklem (f=1), katılımcılar (f=1); **deneyisel desenle** gerçekleştirilen yüksek lisans tezlerinde çalışmaya dâhil edilen grup “çalışma grubu (f=17), evren ve örneklem (f=5), örneklem (f=1), denekler (f=1), doktora tezlerinde “çalışma grubu (f=5), evren ve örneklem (f=2); **eylem araştırmasıyla** gerçekleştirilen yüksek lisans tezlerinde çalışmaya dâhil edilen grup “çalışma grubu (f=5), araştırma grubu (f=1), katılımcılar (f=1); **olgubilim** yöntemiyle gerçekleştirilen yüksek lisans tezlerinde çalışmaya dâhil edilen grup “çalışma grubu (f=3), evren ve örneklem (f=1), araştırma grubu (f=1) şeklinde adlandırılmaktadır.

Tabloya göre **doküman incelemesi** yöntemiyle gerçekleştirilen yüksek lisans tezlerinde kullanılan materyaller “çalışma materyali (f=1), evren ve örneklem (f=1), çalışma grubu (f=2); **karma yöntemle** gerçekleştirilen yüksek lisans tezlerinde çalışmaya dâhil edilen grup “çalışma grubu (f=10), araştırma grubu (f=2), evren ve örneklem (f=5), doktora tezlerinde “çalışma grubu (f=10), (f=2), evren ve örneklem (f=5); **durum çalışması** yöntemiyle gerçekleştirilen yüksek lisans tezlerinde çalışmaya dâhil edilen grup “çalışma grubu (f=6), katılımcılar (f=2), doktora tezlerinde “çalışma grubu (f=1); **alan araştırması** yöntemiyle gerçekleştirilen yüksek lisans tezlerinde çalışmaya dâhil edilen grup “evren ve örneklem (f=2); **biçimlendirici deneme deseniyle** gerçekleştirilen yüksek lisans tezlerinde çalışmaya dâhil edilen grup “çalışma grubu (f=2); **ilişkisel taramayla** gerçekleştirilen yüksek lisans tezlerinde çalışmaya dâhil edilen grup “evren ve örneklem (f=7), doktora tezlerinde evren ve örneklem (f=1); **nitel araştırma** yöntemiyle gerçekleştirilen yüksek lisans tezlerinde çalışmaya dâhil edilen grup “çalışma grubu (f=1); **nicel araştırma** yöntemiyle gerçekleştirilen yüksek lisans tezlerinde çalışmaya dâhil edilen grup “çalışma grubu (f=1); **içerik analiziyle** gerçekleştirilen yüksek lisans tezlerinde çalışmaya dâhil edilen grup “çalışma grubu (f=1); **betimsel analizle** gerçekleştirilen yüksek lisans tezlerinde çalışmaya dâhil edilen grup “evren ve örneklem (f=1) şeklinde adlandırılmaktadır.

Konuşma Becerisine Yönelik Lisansüstü Çalışmalarda Kullanılan Veri Toplama Araçlarına İlişkin Bulgular

Konuşma becerisine yönelik lisansüstü çalışmalarda kullanılan veri toplama araçlarına ilişkin veriler aşağıda sunulmaktadır.

Konuşma Becerisine Yönelik Lisansüstü Çalışmalarda Kullanılan Formlara İlişkin Bulgular

Konuşma becerisine yönelik lisansüstü çalışmalarda kullanılan formlara ilişkin bulgular aşağıdaki tabloda verilmektedir.

Tablo 8: Konuşma Becerisine Yönelik Lisansüstü Çalışmalarda Kullanılan Görüşme Formları

Veri Toplama Araçları		
Görüşme Formları	Yüksek Lisans Tezi	Doktora Tezi
Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu	24	6
Öğretmen Görüşme Formu	2	3
Yapılandırılmamış Görüşme Formu	1	0
Yapılandırılmış Görüşme Formu	1	0
Veli Görüşlerini Belirleme Formu	1	1
Öğrenci Görüşme Formu	1	3
Hazırlıklı Konuşma ile İlgili Görüşme Formu	0	1
Drama Uygulamalarına Yönelik Görüş Alma Formu	1	0
Mikro Öğretim Tekniği ile İlgili Görüş Alma Formu	0	1
Toplam	31	18

Tabloya göre yarı yapılandırılmış görüşme formu yüksek lisans tezlerinde (f=24), doktora tezlerinde (f=6); öğretmen görüşme formu (f=2), doktora tezlerinde (f=3); veli görüşlerini belirleme formu yüksek lisans tezlerinde (f=1), doktora tezlerinde (f=1); öğrenci görüşme formu yüksek lisans tezlerinde (f=1), doktora tezlerinde (f=3) defa kullanılmıştır. Ayrıca yüksek lisans tezlerinde yapılandırılmamış görüşme formu, yapılandırılmış görüşme formu, drama uygulamalarına yönelik görüş alma formu yüksek lisans tezlerinde birer defa kullanılırken, hazırlıklı konuşma ile ilgili görüşme formu ve mikro öğretim tekniği ile ilgili görüş alma formu doktora tezlerinde birer defa kullanılmıştır.

Tablo 9: Konuşma Becerisine Yönelik Lisansüstü Çalışmalarda Kullanılan Değerlendirme Formları

Veri Toplama Araçları		
Değerlendirme Formları	Yüksek Lisans Tezi	Doktora Tezi
Konuşma Becerisi Değerlendirme Formu	10	3
Karşılıklı Konuşma Değerlendirme Formu	0	1
Konuşma Miktarı Değerlendirme Formu	1	0
Konuşma Hızı Değerlendirme Formu	1	0
Konuşma Tutukluğu Değerlendirme Formu	1	0
Konuşma Problemlerini Değerlendirme Formu	1	0
Konuşma Becerisi Uzman Değerlendirme Formu	2	0
Öğretmen Görüşleri Anket Formu	1	0
Konuşma Eğitiminin Değerlendirilmesine İlişkin Anket Formu	1	0
Konuşma Becerisine Yönelik Özdeğerlendirme Formu	1	1
Öz ve Akran Değerlendirme Formları	0	1
Etkinlik Değerlendirme Formu	1	0
Tümce ve Metin Değerlendirme Formu	1	0
Araştırmacı Uygulama Değerlendirme Formu	0	1
Yazılı Anlatımı Değerlendirme Formu	3	1
Toplam	24	8

Tabloya göre konuşma becerisi değerlendirme formu yüksek lisans tezlerinde (f=10), doktora tezlerinde (f=3); konuşma becerisine yönelik özdeğerlendirme formu yüksek lisans tezlerinde (f=1), doktora tezlerinde (f=1); yazılı anlatımı değerlendirme formu yüksek lisans tezlerinde (f=3), doktora tezlerinde (f=1) defa kullanılmıştır. Konuşma miktarı değerlendirme formu, konuşma hızı değerlendirme formu, konuşma tutukluğu değerlendirme formu, konuşma problemlerini değerlendirme formu, konuşma becerisi uzman değerlendirme formu, öğretmen

görüşleri anket formu, konuşma eğitiminin değerlendirilmesine ilişkin anket formu yüksek lisans tezlerinde birer defa; karşılıklı konuşma değerlendirme formu ve öz ve akran değerlendirme formları doktora tezlerinde birer defa kullanılmıştır.

Tablo 10: Konuşma Becerisine Yönelik Lisansüstü Çalışmalarda Kullanılan Gözlem Formları

Veri Toplama Araçları		
Gözlem Formları	Yüksek Lisans Tezi	Doktora Tezi
Konuşma Becerisi Öğretmen Gözlem Formu	1	0
Hazırlıksız Konuşma Uygulama Gözlem Formu	0	1
Hikâye Anlatma Uygulama Gözlem Formu	0	1
Gözlem Formu	1	4
Araştırmacı Gözlem Formu	0	1
Konuşma Bozukluğu Gözlem Formu	1	1
Konuşma Becerisi Gözlem Formu	5	4
Dinleme/İzleme Becerisi Gözlem Formu	0	1
Toplam	8	13

Tabloya göre gözlem formu yüksek lisans tezlerinde (f=1), doktora tezlerinde (f=4); konuşma bozukluğu gözlem formu yüksek lisans tezlerinde (f=1), doktora tezlerinde (f=1); konuşma becerisi gözlem formu yüksek lisans tezlerinde (f=5), doktora tezlerinde (f=4) defa kullanılmıştır. Konuşma becerisi öğretmen gözlem formu yüksek lisans tezlerinde (f=1) defa kullanılırken, hazırlıksız konuşma uygulama gözlem formu, hikâye anlatma uygulama gözlem formu, araştırmacı gözlem formu, dinleme/izleme becerisi gözlem formu doktora tezlerinde birer defa kullanılmıştır.

Tablo 11: Konuşma Becerisine Yönelik Lisansüstü Çalışmalarda Kullanılan Diğer Formlar

Veri Toplama Araçları		
Diğer Formlar	Yüksek Lisans Tezi	Doktora Tezi
Kişisel Bilgi Formu	23	7
Hazırlıksız Konuşma Başarısı Formu	1	0
Çalışma Kimliği Formu	1	0
Veri Kodlama Formu	1	0
Çocuk ve Ergen Formu	1	0
Davranış Gözlem Formu	0	1
Eğilimleri Belirleme Formu	1	0
Makale Kontrol Formu	1	0
Ders Kitabı Kontrol Formu	0	1
Sözel Anlatımlar ve Tepkileri Gözlem Formu	3	0
Uzman Görüşü Formu	1	0
Toplam	33	9

Tabloya göre kişisel bilgi formu yüksek lisans tezlerinde (f=23), doktora tezlerinde (f=7) defa kullanılırken, hazırlıksız konuşma başarısı formu, çalışma kimliği formu, veri kodlama formu, çocuk ve ergen formu, eğilimleri belirleme formu, makale kontrol formu, sözel anlatımlar ve tepkileri gözlem formu, uzman görüşü formu yüksek lisans tezlerinde birer defa, davranış gözlem formu ve ders kitabı kontrol formu doktora tezlerinde birer defa kullanılmıştır.

Konuşma Becerisine Yönelik Lisansüstü Çalışmalarda Kullanılan Ölçeklere İlişkin Bulgular

Konuşma becerisine yönelik lisansüstü çalışmalarda kullanılan ölçeklere ilişkin bulgular aşağıdaki tabloda verilmektedir.

Tablo 12: Konuşma Becerisine Yönelik Lisansüstü Çalışmalarda Kullanılan Ölçekler

Veri Toplama Araçları		
Ölçekler	Yüksek Lisans Tezi	Doktora Tezi
Konuşma Becerisi Değerlendirme Ölçeği	1	0
Yazma Kaygısı Ölçeği	2	0
Yazılı Anlatım Özyeterlik Ölçeği	1	0
Yazma Tutum Ölçeği	1	0
Öyküleyici Anlatım Tutarlılık Değerlendirme Ölçeği	1	0
Bağdaşıklık Araçlarını Kullanma Düzeyi Ölçeği	1	0
Okuma Kaygısı Ölçeği	1	0
Dinleme Kaygısı Ölçeği	1	0
Dinleme Özyeterlik Ölçeği	1	0
Bar-On Duygusal Zekâ Ölçeği	1	0
Sosyal Duygusal Öğrenme Becerisi Ölçeği	1	0
Argümantasyon Değerlendirme Ölçeği	1	0
İnternet Bağımlılık Ölçeği	1	0
Dijital Oyun Bağımlılığı Ölçeği	1	0
Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği	1	0
Akıllı Telefon Bağımlılığı Ölçeği	1	0
Çevre Farkındalık Ölçeği	1	0
Konuşma Becerisi Uzman Değerlendirme Ölçeği	0	1
Kompozisyon Değerlendirme Ölçeği	0	1
Jigsaw Görüş Ölçeği	0	1
Okumaya Yönelik Tutum Ölçeği	0	1
Kültürel Sermaye Ölçeği	0	1
Öğretmen-Öğrenci İletişimini Değerlendirme Ölçeği	0	1
Anne-Çocuk İletişimini Değerlendirme Ölçeği	0	1
Baba-Çocuk İletişimini Değerlendirme Ölçeği	0	1
Toplam	18	8

Tabloya göre yüksek lisans tezlerinde “konuşma becerisi değerlendirme, yazılı anlatım öz yeterlik, yazma tutum, öyküleyici anlatım tutarlılık, bağdaşıklık araçlarını kullanma düzeyi, okuma kaygısı, dinleme kaygısı, dinleme öz yeterlik, bar-on duygusal zekâ, sosyal duygusal öğrenme becerisi, argümantasyon değerlendirme, internet bağımlılığı, dijital oyun bağımlılığı, sosyal medya bağımlılığı, akıllı telefon bağımlılığı, çevre farkındalığı” ölçekleri birer defa “yazma kaygısı” ölçeği (f=2) defa kullanılmaktadır. Doktora tezlerinde ise “konuşma becerisi uzman değerlendirme, kompozisyon değerlendirme, jigsaw görüş, okumaya yönelik tutum, kültürel sermaye, öğretmen-öğrenci iletişimini değerlendirme, anne-çocuk iletişimini değerlendirme, baba-çocuk iletişimini değerlendirme” ölçekleri birer defa kullanılmıştır.

Konuşma Becerisine Yönelik Lisansüstü Çalışmalarda Kullanılan Dereceli Puanlama Anahtarlarına İlişkin Bulgular

Konuşma becerisine yönelik lisansüstü çalışmalarda kullanılan dereceli puanlama anahtarlarına ilişkin bulgular aşağıdaki tabloda verilmektedir.

Tablo 13: Konuşma Becerisine Yönelik Lisansüstü Çalışmalarda Kullanılan Dereceli Puanlama Anahtarları

Veri Toplama Araçları		
Dereceli Puanlama Anahtarları	Yüksek Lisans Tezi	Doktora Tezi
Konuşma Becerisi Değerlendirme Rubriği	8	3
Konuşma Doğruluğu Dereceli Puanlama Anahtarı	1	0
Düşüncelerin Düzenlenişi Dereceli Puanlama Anahtarı	1	0
Argümantasyon Değerlendirme Rubriği	1	0
Rehberli Okuma Rubriği	1	0
Yazma Becerisi Dereceli Puanlama Anahtarı	0	1
İkna Edici Konuşma Rubriği	0	1
Toplam	12	5

Tabloya göre yüksek lisans tezlerinde konuşma becerisini değerlendirme rubriği ($f=8$), konuşma doğruluğu dereceli puanlama anahtarı ($f=1$), düşüncelerin düzenlenişi dereceli puanlama anahtarı ($f=1$), argümantasyon değerlendirme rubriği, rehberli okuma rubriği ($f=1$), defa kullanılırken, doktora tezlerinde konuşma becerisi değerlendirme rubriği ($f=3$), yazma becerisi dereceli puanlama anahtarı ($f=1$), ikna edici konuşma rubriği ($f=1$) defa kullanılmaktadır.

Konuşma Becerisine Yönelik Lisansüstü Çalışmalarda Kullanılan Testlere İlişkin Bulgular

Konuşma becerisine yönelik lisansüstü çalışmalarda kullanılan testlere ilişkin bulgular aşağıdaki tabloda verilmektedir.

Tablo 14: Konuşma Becerisine Yönelik Lisansüstü Çalışmalarda Kullanılan Testler

Veri Toplama Araçları		
Testler	Yüksek Lisans Tezi	Doktora Tezi
Kelime Hazinesi Testi	1	0
Dinleme Becerisi Başarı Testi	1	2
Dinleme/İzleme Becerisi Testi	0	1
Konuşma Becerisi Testi	0	1
Sözlü Anlatım Bilişsel Alan Başarı Testi	0	1
Okuma Becerisi Başarı Testi	0	2
Okuduğunu Anlama Testi	0	1
Söz Varlığı Tarama Testi	0	1
Toplam	2	9

Tabloya göre yüksek lisans tezlerinde kelime hazinesi testi ve dinleme becerisi başarı testi birer defa kullanılmıştır. Doktora tezlerinde ise dinleme becerisi başarı testi ($f=2$), okuma becerisi başarı testi ($f=2$) defa kullanılırken; dinleme/izleme becerisi testi, konuşma becerisi testi, sözlü anlatım bilişsel alan başarı testi, okuduğunu anlama testi ve söz varlığı tarama testi birer defa kullanılmıştır.

Konuşma Becerisine Yönelik Lisansüstü Çalışmalarda Kullanılan Anketlere İlişkin Bulgular

Konuşma becerisine yönelik lisansüstü çalışmalarda kullanılan anketlere ilişkin bulgular aşağıdaki tabloda verilmektedir.

Tablo 15: Konuşma Becerisine Yönelik Lisansüstü Çalışmalarda Kullanılan Anketler

Veri Toplama Araçları		
Anket	Yüksek Lisans Tezi	Doktora Tezi
Anket	7	0
Konuşma Anketi	1	0
Okuma Becerisi Özyeterlik Anketi	1	0
Öğretim Materyalleri Motivasyon Anketi	1	0
Toplam	10	0

Tabloya göre yüksek lisans tezlerinde anket (f=7), konuşma anketi (f=1), okuma becerisi özyeterlik anketi (f=1) ve öğretim materyalleri motivasyon anketi (f=1) defa kullanılmıştır. Doktora tezlerinde veri toplama aracı olarak anket kullanılmamıştır.

Konuşma Becerisine Yönelik Lisansüstü Çalışmalarda Kullanılan Kontrol Listelerine İlişkin Bulgular

Konuşma becerisine yönelik lisansüstü çalışmalarda kullanılan kontrol listelerine ilişkin bulgular aşağıdaki tabloda verilmektedir.

Tablo 16: Konuşma Becerisine Yönelik Lisansüstü Çalışmalarda Kullanılan Kontrol Listeleri

Veri Toplama Araçları		
Kontrol Listesi	Yüksek Lisans Tezi	Doktora Tezi
Konuşma Becerisi Akran Kontrol Listesi	0	1
Kontrol Listesi	0	1
Konuşma Becerisi Öz Değerlendirme Kontrol Listesi	0	1
Etkinlik Değerlendirme Kontrol Listesi	1	0
Toplam	1	3

Tabloya göre yüksek lisans tezlerinde etkinlik değerlendirme kontrol listesi (f=1) defa kullanılırken; doktora tezlerinde konuşma becerisi akran kontrol listesi, kontrol listesi ve konuşma becerisi öz değerlendirme kontrol listesi birer defa kullanılmıştır.

Konuşma Becerisine Yönelik Lisansüstü Çalışmalarda Kullanılan Diğer Veri Toplama Araçlarına İlişkin Bulgular

Konuşma becerisine yönelik lisansüstü çalışmalarda kullanılan diğer veri toplama araçlarına ilişkin bulgular aşağıdaki tabloda verilmektedir.

Tablo 17: Konuşma Becerisine Yönelik Lisansüstü Çalışmalarda Kullanılan Diğer Veri Toplama Araçları

Veri Toplama Araçları		
Diğer	Yüksek Lisans Tezi	Doktora Tezi
Doküman İncelemesi	6	1
Video ve Ses Kayıtları	4	5
Hazırlıksız Konuşma Konuları	3	0
Yazılı Materyaller (Kitap, Dergi, Tez, Makale)	3	0
Ders ve Etkinlik Planları	3	0
Hazırlıklı ve Hazırlıksız Konuşmalar	2	1
Öğrenme Stilleri Envanteri	1	1
Sözlü ve Yazılı Metinler	0	1
Öğrenme Yazıları	0	1
Akıcı Konuşma Soruları	0	1

Öğrenci Ders Değerlendirme Raporları	0	1
Sınıf İçi Tartışmalar	0	1
Kelime Hazinesi	0	1
Tekerleme ve Boğumlanma Çalışmaları	1	0
Toulmin'in Argüman Sınıflama Şeması	1	0
Sesli Okuma Kayıt Çizelgesi	1	0
Youtube Güncesi	1	0
Karikatürler	1	0
Belirtilmemiş	7	1
Toplam	34	15

Tabloda konuşma becerisine yönelik gerçekleştirilen lisansüstü çalışmalarda kullanılan diğer başlığı altındaki veri toplama araçları yer almaktadır. Buna göre yüksek lisans tezlerinde doküman incelemesi (f=6), video ve ses kayıtları (f=4), hazırlıksız konuşma konuları (f=3), yazılı materyaller (f=3), ders ve etkinlik planları (f=3), hazırlıklı ve hazırlıksız konuşmalar (f=2), öğrenme stili envanteri (f=1), tekerleme ve boğumlanma çalışmaları (f=1), Toulmin'in argüman sınıflama şeması (f=1), sesli okuma kayıt çizelgesi (f=1), youtube güncesi (f=1) ve karikatürler (f=1) defa kullanılmıştır. Doktora tezlerinde ise doküman incelemesi (f=1), video ve ses kayıtları (f=5), hazırlıklı ve hazırlıksız konuşmalar (f=1), öğrenme stili envanteri (f=1), sözlü ve yazılı metinler (f=1), öğrenme yazıları (f=1), akıcı konuşma soruları (f=1), öğrenci ders değerlendirme raporları (f=1), sınıf içi tartışmalar (f=1), kelime hazinesi (f=1) defa kullanılmıştır. Ayrıca veri toplama araçlarının belirtilmediği tez sayıları yüksek lisans tezlerinde (f=7), doktora tezlerinde (f=1) olmuştur.

Konuşma Becerisine Yönelik Lisansüstü Çalışmalarda Kullanılan Veri Analizi Tekniklerine İlişkin Bulgular

Konuşma becerisine yönelik lisansüstü çalışmalarda kullanılan veri analizi tekniklerine ilişkin bulgular aşağıdaki tabloda verilmektedir.

Tablo 18: Konuşma Becerisine Yönelik Lisansüstü Çalışmalarda Kullanılan Veri Analizi Teknikleri

Veri Toplama Araçları		
Veri Analizi Teknikleri	Yüksek Lisans Tezi	Doktora Tezi
Betimsel İstatistikler	64	13
Bağımsız Gruplar İçin t Testi	38	15
Tek Yönlü Varyans Analizi	34	12
İçerik Analizi	28	11
Normallik Testleri	21	11
Betimsel Analiz	20	10
Bağımlı Gruplar İçin t Testi	15	11
Mann Whitney U Testi	14	9
Pearson Korelasyon Analizi	8	3
Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi	7	10
Doğrusal Regresyon Analizi	3	1
Kruskal-Wallis	3	1
Ki-kare Analizi	3	1
İki Faktörlü Varyans Analizi	2	1
MANOVA	1	0
Kovaryans Analizi (ANCOVA)	1	0
Spearman Korelasyon Analizi	1	3
Doküman Analizi	1	0
Söylem Çözümlemesi	1	0

Açıklayıcı Faktör Analizi	1	0
Doğrulayıcı Faktör Analizi	1	0
Kendall's W Testi	0	1
SPSS	2	3
Mplus 6.12	0	1
NVIVO	0	1
Belirtilmemiş	12	0
Toplam	281	118

Tabloya göre veri analizi tekniklerinden betimsel istatistikler yüksek lisansta (f=84), doktora (f=23); bağımsız gruplar için t testi yüksek lisansta (f=38), doktora (f=15); tek yönlü varyans analizi yüksek lisansta (f=34), doktora (f=12); içerik analizi yüksek lisansta (f=28), doktora (f=11); normallik testleri yüksek lisansta (f=21), doktora (f=11); bağımlı gruplar için t testi yüksek lisansta (f=15), doktora (f=11); mann whitney u testi yüksek lisansta (f=14), doktora (f=9); pearson korelasyon analizi yüksek lisansta (f=8), doktora (f=3); wilcoxon işaretli sıralar testi yüksek lisansta (f=7) doktora (f=10); doğrusal regresyon analizi yüksek lisansta (f=3), doktora (f=1); kruskal-wallis yüksek lisansta (f=3), doktora (f=1); ki-kare analizi yüksek lisansta (f=3), doktora (f=1); iki faktörlü varyans analizi yüksek lisansta (f=2), doktora (f=1); manova yüksek lisansta (f=1); kovaryans analizi (ancova) yüksek lisansta (f=1); spearman korelasyon analizi yüksek lisansta (f=1), doktora (f=3); doküman analizi yüksek lisansta (f=1); söylem çözümlemesi yüksek lisansta (f=1); açıklayıcı faktör analizi yüksek lisansta (f=1); doğrulayıcı faktör analizi yüksek lisansta (f=1); kendall's w testi doktora (f=1); SPSS yüksek lisansta (f=2), doktora (f=3); Mplus doktora (f=1); NVIVO doktora (f=1) defa kullanılmıştır. Ayrıca veri analizi tekniklerine yer verilmeyen çalışmaların sayısı yüksek lisansta (f=12) olarak belirlenmiştir.

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Araştırmanın sonuçlarına göre yüksek lisans düzeyindeki çalışmalarda en fazla deneysel desen uygulanmıştır. Bunu betimsel tarama ve karma yöntem araştırmaları takip etmektedir. Doktora düzeyinde ise en fazla karma yöntem kullanılırken bunu deneysel desen izlemektedir. Literatürde dil becerilerine yönelik araştırmalarda takip edilen yöntemle ilgili olarak ulaşılan sonuçlar bulunmaktadır. Buna göre okuma ilgi ve alışkanlığına (Karadağ, 2014), Türkçe eğitimi alanına (Şahin, Kana ve Varışoğlu, 2013), yaratıcı dramaya (Keşaplı, 2019) ve yazma eğitimine yönelik akademik çalışmalarda en fazla betimsel tarama modelinin kullanıldığı, bunu deneysel desenin takip ettiği belirlenmiştir. Araştırmaların gerçekleştirildiği yöntemlerle ilgili olarak ulaşılan sonuçlar bazı yorumlar yapmayı mümkün kılmaktadır. Buna göre yüksek lisans tezlerinde en fazla deneysel desen kullanılması (Altınar, 2023; Hiçyılmaz Şahin, 2023; Kart, 2022; Köseoğlu, 2024; Uzunyol, 2019; Yelli, 2021), konuşma becerisinin bir müdahale süreci sonucunda çeşitli boyutlarıyla geliştirilmeye ve iyileştirilmeye çalışıldığının göstergesidir. Bununla birlikte betimsel taramayla çok sayıda çalışmanın gerçekleştirilmesi (Aksu, 2021; Altuntaş, 2012; Arslan, 2010; Killioğlu, 2023; Mermi, 2023; Yeşiltepe Sağlam, 2010), konuşma becerisiyle ilgili boyutlar ve bu boyutlara ilişkin özelliklerin herhangi bir müdahale olmaksızın doğal ortamında uygun veri toplama araçları kullanarak betimlenmeye çalışıldığını yansıtmaktadır. Ayrıca yüksek lisans düzeyinde karma araştırmaların önemli bir yer tutması

(Aykanat Uysal, 2021; Küçükbayrak, 2021; Özen, 2024) konuşma becerisiyle ilgili hem nicel hem de nitel verilerin kullanıldığı derinlemesine bulgulara ulaşmak istenen çalışmalara duyulan ihtiyacın bir göstergesi olarak düşünülebilir.

Kullanılan yöntemlere nicel ve nitel araştırma yaklaşımları olarak bakıldığında yüksek lisans düzeyinde nicel çalışmaların ağırlıkta olduğu görülmektedir. Buna göre araştırmada incelenen 102 yüksek lisans çalışmasının 53'ünün "deneysel desen, betimsel tarama, korelasyonel model ve meta-analiz" bağlamında nicel olarak planlandığı görülmektedir. Doktora düzeyinde ise incelenen 31 çalışmanın 11'inin deneysel desen, betimsel tarama ve korelasyonel model bağlamında nicel yaklaşımla yürütüldüğü anlaşılmaktadır. Diğer yandan yüksek lisans düzeyindeki çalışmaların 31'inde nitel araştırma yöntemlerinin takip edildiği ve bu çalışmaların birçoğunun durum çalışması, eylem araştırması, doküman analizi ve olgubilim yöntemleriyle yürütüldüğü görülmektedir. Doktora düzeyinde nitel yaklaşımlardan durum çalışması yöntemiyle gerçekleştirilen (f=1) çalışma bulunmaktadır. Ayrıca yüksek lisans düzeyinde (f=14), doktora düzeyinde (f=18) çalışmanın nitel ve nicel yaklaşımların birleştirilerek karma yöntemle yürütüldüğü sonucuna ulaşılmıştır.

Yüksek lisans düzeyinde nitel yöntemlerle planlanan çalışmaların sayısı olarak çokluğu (Kanat, 2024; Kesici, 2021; Şimşek, 2023; Yükselay, 2022) araştırmacıların bu türden çalışmalara ilgi duyduğunun ve derinlemesine bulgu üretiminin amaçlandığının bir işaretidir. Nitel türdeki bu çalışmalar genel olarak bir kavramın, olgunun veya olayın derinlemesine incelendiği durum çalışmaları, bir sorunun çözülmesine ilişkin yapılan eylem araştırmaları, yazılı materyallerin incelenmesine dayalı doküman incelemeleri ve konuşma becerisiyle ilgili bir olgu üretimine ilişkin olgubilim yöntemlerini içermektedir.

Doktora düzeyindeki çalışmalarda en fazla karma yöntemin kullanılması akademik becerilerin gelişmesi ve olgunlukla açıklanabilir. Doktora düzeyinde araştırma yöntemleri bakımından yüksek lisansa göre daha gelişmiş araştırmacılar nitel ve nicel yaklaşımları birleştirip uygun veri toplama araçları kullanarak daha özel bulgulara ulaşmayı amaçlamışlardır. Bu düzeyde karma araştırmaların çokluğu konuşma becerisiyle ilgili olarak araştırılan konuların niteliğinin değiştiğini, çalışmak üzere daha ayrıntılı ve derin konuların seçildiğini göstermektedir. Deneysel desen çalışmalarının sıralamada ikinci sırada yer alması müdahale süreçlerinin bu düzeyde de devam ettiğinin ve konuşma becerisinin çeşitli yönleriyle geliştirilmeye çalışıldığının işaretidir. Buna karşın doktora düzeyinde nitel çalışmalara bir durum çalışması dışında yer verilmemiştir. Bu durum akademik bir eksiklik olarak görülebilir. Çünkü nitel çalışmalar araştırma yapılan konularda derin bilgi ve bulgulara ulaşmayı amaçlayan türden çalışmalardır. Bu bilgi dikkate alındığında doktora düzeyinde nitel çalışmalara duyulan ihtiyaç ortaya çıkmaktadır. Bu noktada nitel ve nicel boyutları içeren karma araştırmaların sayısı olarak çokluğu nitel çalışma eksikliğini kapatma özelliği göstermektedir. Yöntem açısından dikkati başka çeken bir sonuç da yüksek lisans (f=2), doktora (f=1) çalışmada takip edilen yöntemin belirtilmemiş olmasıdır. Yöntem başlığının araştırma probleminin nasıl çözüleceğini gösteren bilimsel bir işlevi olduğu düşünüldüğünde bu durumun önemli bir eksiklik olduğu anlaşılmaktadır.

Lisansüstü araştırmalarda takip edilen yöntemlerin nitel ve nicel yaklaşımlara yönelik sonuçlar literatürde değişiklik göstermektedir. Boyacı ve Demirkol (2018) Türkçe eğitimi

alanındaki doktora çalışmalarını inceledikleri araştırmalarında en çok nitel yaklaşımın kullanıldığını, nitel boyutu da içeren karma araştırmaların da önemli bir yer tuttuğunu belirtirken; Varışoğlu, Şahin ve Gökteş (2013) ise 2000-2011 yılları arasında yayımlanan makalelerin yarısının nicel, yarısının da nitel özellik gösterdiğini tespit etmişlerdir. Keşaplı (2019) da yaratıcı dramayla ilgili çalışmalarda en çok nicel yaklaşımın tercih edildiğini ifade etmektedir. Tok ve Potur (2015) yazma eğitimi alanında nicel yaklaşımların nitel araştırmalara oranla daha çok kullanıldığı sonucuna ulaşmıştır. Destegüloğlu (2024) konuşma becerisine yönelik deneysel nitelikteki tezleri incelediği araştırmasında nicel yaklaşımın ağırlıkta olduğunu; Kanat (2024) konuşma eğitimiyle ilgili olarak yayımlanan makalelerde nitel ve nicel yaklaşımların birbirine yakın oranda kullanıldığını tespit etmiştir.

Yöntem (araştırmanın yöntemi, araştırmanın modeli vb.) araştırmada belirlenen problemin nasıl çözüleceğinin, alt problemlere nasıl cevap bulunacağını ifade edildiği önemli bir başlıktır. Bu başlık altında öncelikle araştırmada hangi yöntem veya modelin kullanıldığı belirtilir. Daha sonra bu yöntem veya modelin ilgili literatürden hareketle tanımlarına yer verilerek yöntemin özellikleri ayrıntılı bir şekilde anlatılır. Son aşamada ise planlanan araştırmanın özellikleri, amacı, problem durumu ile yöntemin özellikleri arasında bağlantılar kurularak belirtilen yöntemin neden seçildiğine ilişkin gerekçelere yer verilir. Bu bağlamda araştırmada yöntem başlığının bilimsel ilkelere uygun bir şekilde yapılandırılması ve ifade edilmesine yönelik sonuçlara ulaşılmıştır. Buna göre yüksek lisans ve doktora tezlerinde araştırmada takip edilen yöntem açık bir şekilde ifade edilmektedir. Buna karşın yüksek lisans tezlerinin 43'ünde; doktora tezlerinin 18'inde araştırmada takip edilen yöntem, ilgili literatürden hareketle tanımlanmamış, yine yüksek lisans tezlerinin 62'sinde; doktora tezlerinin 11'inde takip edilen yöntemin özellikleri anlatılmamıştır. Ayrıca yüksek lisans tezlerinin 87'sinde; doktora tezlerinin 16'sında araştırmanın içeriğiyle yöntemin özellikleri arasında bağlantılar kurulmamıştır. Bu sonuçlara göre konuşma becerisine yönelik lisansüstü çalışmalarda takip edilen yöntemin genellikle belirtildiği görülmektedir. Bu durum bilimsel ilkelere uygunluk taşımaktadır. Ancak hem yüksek lisans hem de doktora tezlerinin önemli bir kısmında takip edilen yöntemin ilgili literatürden hareketle tanımlanmadığı, yöntemin özelliklerine yer verilmediği görülmektedir. Bu durum bilimsel olarak önemli bir eksikliklerdir. Yöntemin özellikleriyle planlanan çalışmanın içerik ve özelliklerinin karşılaştırılarak yöntemin seçilme gerekçelerinin belirtilmesi hem çalışmanın bilimsel ilkelere uygunluğunun ortaya konulması hem de sonraki araştırmacılar için örnek teşkil etmesi bakımından önem taşımaktadır. Yüksek lisans ve doktora düzeyindeki çalışmaların yarısından fazlasında buna rastlanmamıştır. Şahin ve diğerleri (2013) araştırmada ulaşılan bu sonucu destekleyerek Türkçe eğitimi alanında yapılan birçok tezde yöntem kısmının doğru bir şekilde yazılmadığını belirtmektedir. Bunun temel nedeni olarak Karadağ (2010) araştırmacıların araştırma yöntemi konusunda yetersiz olmalarını göstermektedir. Buna göre incelenen çalışmalarda yöntemin ifade edilişiyle ilgili hata ve eksikliklerin olması Türkçe eğitimi alanındaki araştırmacıların yöntem konusunda daha fazla bilgi ve beceriye ihtiyaç duyduklarını ortaya koymaktadır.

Araştırmada incelenen lisansüstü çalışmaların çalışma grubuna yönelik bazı sonuçlar elde edilmiştir. Buna göre yüksek lisans ve doktora düzeyindeki çalışmalar en fazla ortaokul öğrencileriyle gerçekleştirilmiştir. Bu durum ortaokul düzeyinde okutulan Türkçe derslerinin dört temel dil becerisinden birisinin konuşma olmasından kaynaklanmaktadır. Türkçe

derslerinde öğrencilerin duygu ve düşüncelerini doğru, açık, anlaşılır ve etkili bir şekilde anlatmaları amaçlanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda yapılacak etkinlikler, ilgili dokümanlar, amaca ulaşma düzeyi, strateji, yöntem ve teknikler ortaokul düzeyinde konuşma becerisiyle ilgili çalışmalara konu olmaktadır. Sonuçlara göre yüksek lisansta ilkökul öğrencileri, öğretmen adayları ve öğretmenlerle, doktora ise öğretmen adaylarıyla planlanan çalışmalar da önemli bir yer tutmaktadır. Öğretmen adaylarının meslek hayatlarına başladıklarında, öğretmenlerin ise meslek hayatlarını sürdürürken konuşma eğitimiyle ilgili güncel gelişmeler, uygulamalar, değerlendirme biçimleri vb. konularında yetkinlik sahibi olmaları gerekmektedir. Dolayısıyla bu gruplarla yapılan bilimsel çalışmalar literatür açısından önem taşımaktadır. Ayrıca ders kitapları, ders programları, ilgili alandaki bilimsel çalışmalar vb. üzerinde gerçekleştirilen doküman incelemesine dayalı çalışmalara yüksek lisansta yer verilirken doktora düzeyinde bu türden çalışmalar bulunmamaktadır. Bunun temel nedeni doktora düzeyinde, konuşma becerisiyle ilgili bir konunun derinlemesine ve çok boyutlu incelemesine dayanan karma yöntemle yürütülen çalışmalara ve konuşma becerisine ilişkin herhangi bir boyutun geliştirilmesine yönelik deneysel türdeki araştırmalara ağırlık verilmesinden kaynaklanmaktadır. Araştırmanın bu boyutuyla ilgili dikkat çeken bir sonuç da ortaöğretim öğrencileri ve yetişkinlerle yapılan çalışmaların çok az sayıda olmasıdır. Bu durum konuşma becerisi açısından bir eksiklik olmakla beraber sonraki çalışmalar için de fikir verici bir nitelik taşımaktadır. Benzer sonuçlara ilgili araştırmalarda da ulaşıldığı görülmektedir. Buna göre konuşma becerisiyle ilgili makalelerde, yazma eğitimiyle ilgili çalışmalarda, yaratıcı dramayla planlanmış Türkçe eğitimi tezlerinde en çok çalışma yapılan kitlelerin ortaokul öğrencileri, öğretmen adayları ve öğretmenler olduğu tespit edilmiştir (Kanat, 2024; Keşaplı, 2019; Tok ve Potur, 2015).

Araştırma boyunca lisansüstü çalışmalarda kullanılan örneklem yöntemlerine ilişkin sonuçlara ulaşılmıştır. Buna göre hem yüksek lisans hem de doktora tezlerinde en fazla kolay ulaşılabilir (uygun) örnekleme tercih edilmiştir. Araştırma sürecindeki muhtemel sınırlılıklardan kaynaklı olarak örneklemin ulaşılabilir birimlerden seçilmesi anlamına gelen bu yöntem sonuçlar açısından en az güvenilir olduğu için araştırmacılar tarafından önerilmemektedir (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2016). Bu sonuç araştırmacıların gerek çalışmanın yapıldığı şehir, okul, şube; gerekse de örneklemin seçildiği kurumlar ve yöneticilerle ilişkiler açısından ulaşması en kolay olan örneklem seçimini yaptıklarını göstermektedir. Basit seçkisiz örnekleme de özellikle yüksek lisans çalışmalarında sıklıkla kullanılmaktadır. Basit seçkisiz örneklemede evrende yer alan tüm birimler örneğe seçilmek için eşit ve bağımsız bir şansa sahiptir (Büyüköztürk vd., 2016). Araştırmada ayrıca 102 yüksek lisans çalışmasının 47'sinde ve 31 doktora tezinin 11'inde örnekleme yönteminin belirtilmediği belirlenmiştir. Bu durum bilimsel olarak önemli bir eksikliktir ve akademik metin yazma ilkeleriyle uyuşmamaktadır.

Araştırmada lisansüstü tezlerde kullanılan yöntemlerle araştırmanın gerçekleştirildiği grupların bu yöntemlere göre nasıl adlandırıldığına ilişkin sonuçlar elde edilmiştir. Bu sonuçlar çalışmalarda takip edilen yöntemlerle çalışmanın gerçekleştirildiği grupların adlandırılmasının genellikle doğru bir şekilde yapıldığını, bazı noktalarda ise bilimsel eksikliklerin olduğunu göstermektedir. Örneğin betimsel tarama çalışmaları elde edilen sonuçların evrene genellenmesi niteliği taşıdığından kalabalık gruplarla gerçekleştirilmektedir. Dolayısıyla bu türden

çalışmaların kapsamına alınan grupların evren/örneklem şeklinde adlandırılması daha doğru olur. Araştırma boyunca incelenen çalışmalarda bu ilkeye genellikle uyulduğu görülmekle birlikte sınırlı sayıda kişiyi ifade eden “çalışma grubu, araştırma grubu, katılımcılar” adlandırmalarının da kullanıldığı görülmektedir. Bu durumun örnekleri az sayıda da olsa bilimsel bir eksiklik olarak değerlendirilebilir. Benzer bir şekilde sonuçların genellenme durumundan çok neden sonuç ilişkilerinin kurulmasına ağırlık veren deneysel çalışmalarla sınırlı içi etkinliklerde karşılaşılan sorunları çözme amacı taşıyan eylem araştırmaları sınırlı sayıda kişilerle yürütülmektedir. Buna rağmen üzerinde çalışılan grupların bazı çalışmalarda evren/örneklem şeklinde adlandırılması bilimsel bir eksikliği göstermektedir.

Araştırma boyunca tezlerin kapsamına alınan gruplarla ilgili noktaların bilimsel ilkelere uygun bir şekilde ifade edilmesine yönelik sonuçlar elde edilmiştir. Buna göre beklenen durum öncelikle üzerinde çalışılan grubun isim (ortaokul, ilkokul, öğretmen adayları vb.) ve sayı olarak ifade edilmesi, bu grubun hangi yönteme göre (seçkisiz, seçkili, tabakalı, amaçlı, kolay ulaşılabilir vb.) seçildiğinin belirtilmesi, seçim yönteminin literatürden hareketle tanımlanması ve son olarak planlanan çalışmanın içeriğiyle üzerinde çalışılan grubun seçilme yöntemi arasında bilimsel bağlantılar kurulmasıdır. Bu açıdan bakıldığında yüksek lisans ve doktora tezlerinde üzerinde çalışılan grup isim ve sayı olarak ifade edilmektedir. Bu durum bilimsel ilkelere uygunluk taşımaktadır. Buna karşın grubun seçilme yönteminin ifade edilmesi, bu yöntemin literatürden hareketle tanımlanması ve seçilme yönteminin gerekçelerinin belirtilmesi noktalarında önemli eksiklikler vardır. Genel olarak araştırmacıların yöntem bilgilerinin eksikliklerinden kaynaklanabilecek bu noktalarda bilimsel ilkelere uyulmadığı söylenebilir.

Araştırma boyunca veri toplama araçlarına ilişkin sonuçlar elde edilmiştir. Buna göre konuşma becerisine yönelik lisansüstü çalışmalarda kullanılan veri toplama araçları formlar, ölçekler, testler, dereceli puanlama anahtarları (rubrik), anketler, kontrol listeleri ve diğer başlıklarında toplanmaktadır. Formlar da kendi içinde görüşme formları, değerlendirme formları, gözlem formları, diğer formlar şeklinde sınıflandırılmıştır.

Çalışmalarda kullanılan formlardan görüşme formları yüksek lisansta (f=31), doktorada (f=11) defa tekrar etmiştir. Bunlar arasında her iki düzeyde de en fazla yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Bu durum “yöntem” başlığı altında belirtildiği gibi yüksek lisans düzeyinde nitel çalışmaların, doktora düzeyinde ise nitel ve nicel yaklaşımların birleştirildiği karma nitelikteki çalışmaların sayı olarak çokluğuyla açıklanabilir. Çünkü hem nitel hem de karma çalışmaların nitel boyutunda yarı yapılandırılmış görüşme formuna çok başvurulmaktadır. Lisansüstü çalışmalarda veri toplama aracı olarak yer verilen değerlendirme formları arasında en fazla konuşma becerisi değerlendirme formu kullanılmaktadır. Bu formun amacı hazırlıklı ve hazırlıksız konuşma metinlerini çeşitli boyutlarıyla değerlendirmektir. Bunun dışındaki değerlendirme formları ilgili çalışmanın konusu ve içeriğine özgü geliştirilmiştir. Örneğin akıcı konuşmayı inceleyen bir çalışmada konuşma miktarı, konuşma hızı, konuşma tutukluğu değerlendirme formları kullanılırken, konuşma etkinliklerinin incelendiği bir çalışmada içeriğe uygun olarak etkinlik değerlendirme formu kullanılmıştır. Benzer durum gözlem formları için de geçerlidir. Gözlem formları yüksek lisansta nitel, doktorada karma araştırmaların sayısıyla bağlantılı olarak her iki düzeyde de kullanılmaktadır. Bunlar arasında en fazla konuşma becerisi gözlem formu kullanılırken diğer formlar ilgili çalışmaların içeriğine özgü olarak geliştirilmiştir.

Veri toplama araçlarından ölçekler çok yaygın olmamakla birlikte yüksek lisans ve doktora düzeylerinde kullanılmaktadır. Ölçeklerle ilgili dikkat çeken sonuç konuşma becerisinin değerlendirilmesine yönelik sadece bir ölçeğin kullanılmış olmasıdır. Bunun dışındaki ölçekler dil becerileriyle (yazma, okuma ve dinleme), duygusal zekayla, teknoloji bağımlılığıyla ve iletişim becerileriyle ilgili ölçeklerdir. Bu durum lisansüstü düzeyde konuşma becerisinin hem diğer dil becerileri hem de güncel meselelerle birlikte planlanarak çalışıldığını göstermektedir.

Konuşma becerisiyle ilgili çalışmalarda kullanılan veri toplama araçlarından dereceli puanlama anahtarlarını genellikle yüksek lisans düzeyinde görmek mümkündür. Dereceli puanlama anahtarları, ölçeklerle değerlendirmenin veri kaybına neden olabileceği durumlarda daha esnek bir değerlendirme biçimi içermesi yönünden üstünlük sağlamaktadır. Her iki düzeyde de bu nedenle kullanıldığı düşünülmektedir. Diğer bir veri toplama aracı olan testler daha çok doktora düzeyindeki çalışmalarda kullanılmaktadır. Konuşma becerisine yönelik testlerin yanı sıra okuma, dinleme, söz varlığı gibi başlıklara ilişkin testlerin kullanıldığının tespit edilmesi, çalışmalarda birden çok alanın birleştirildiğinin işaretidir. Veri toplama araçlarından anketle ilgili en önemli sonuç anketlerin, doktora çalışmalarında hiç kullanılmamasıdır. Buna göre doktora düzeyindeki araştırmacılar anket yoluyla veri toplamayı tercih etmemişlerdir. “Diğer” başlığı altında listelenen veri toplama araçları arasında ilgili çalışmaların içeriğine özgü olanlar bulunmaktadır. Örneğin öğrenme stilleri envanteri, ders değerlendirme raporları, argüman sınıflaması şeması bu türden veri toplama araçlarıdır. Burada dikkat çekilmesi gereken başka bir sonuç da bilimsel olarak veri toplama aracı olmamasına rağmen bu şekilde adlandırılan başlıkların yer almasıdır. Örneğin video ve ses kayıtları, kelime hazinesi, konuşma soruları, yazılı materyaller bunlardandır. Bu başlıklar veri elde etmek için kullanılan malzemeyi içermektedir. Veriler bu malzemenin uygun veri toplama araçları kullanılarak işlenmesi yoluyla elde edilecektir. Dolayısıyla bunların veri toplama araçları olarak adlandırılmaması daha doğrudur.

Araştırma boyunca son olarak veri analizi teknikleriyle ilgili sonuçlara ulaşılmıştır. Buna göre hem yüksek lisans hem de doktora düzeyindeki çalışmalarda betimleyici istatistiklerle (yüzde, frekans, standart sapma, aritmetik ortalama) temel veri analizi tekniklerinin (bağımsız ve bağımlı gruplar t testi, Mann Whitney U testi, Pearson korelasyon analizi) yaygın olarak, ileri düzey veri analizi tekniklerinden olan regresyon, kovaryans, MANOVA gibi tekniklerinse az sayıda kullanıldığı tespit edilmiştir. Bu durum lisansüstü çalışmalarda elde edilen verilerin araştırmaların problem cümleleri ve alt problemlerine de bağlı olarak temel istatistik teknikleriyle çözümlenebilecek nitelikte olduğunun bir göstergesidir. Ayrıca bazı çalışmalarda SPSS, Mplus ve NVIVO gibi nitel ve nicel verilerin çözümlenmesinde kullanılan paket programların analiz tekniği olarak verildiği belirlenmiştir. Bu bilgi araştırmacıların veri analizi teknikleriyle ilgili bir yanılgıya düştüğü şeklinde yorumlanabilir.

Araştırmada elde edilen sonuçlara göre aşağıdaki öneriler sunulmuştur.

1. Araştırma sonuçlarına göre doktora düzeyinde nitel araştırma yöntemleri çok az kullanılmaktadır. Araştırmacılar doktora düzeyinde derinlemesine bulgu elde etmeyi sağlayan nitel araştırma yöntemlerini kullanmaya teşvik edilebilir.
2. Araştırmada elde edilen sonuçlara lisansüstü çalışmaların yöntem bölümlerinde genellikle bilimsel ilkelere uyma konusunda eksiklikler olduğu tespit edilmiştir.

Buna bağlı olarak araştırmacıların yetiştirilmesi sürecinde bilimsel araştırma yöntemlerine ilişkin dersler çeşitlendirilebilir.

3. Lisansüstü çalışmaların “araştırmanın yöntemi” başlığında yöntem isimlerine yer verilmekle birlikte yöntemin tanımı, özellikleri ve sečilme gerekçeleri eksik kalmaktadır. Bu başlığın yazımında akademik yazma ilkeleri daha özenli bir şekilde uygulanmalıdır.
4. Lisansüstü çalışmalarda çalışma grubu isimlerine yer verilmekle birlikte bunların tanımları, özellikleri ve sečilme gerekçeleri eksik bırakılmaktadır. Akademik yazma ilkelerine bağlı olarak bu başlığın yazılmasında daha dikkatli davranılmalıdır.
5. Araştırmacıların akademik metinlerini yazarken bilimsel ilkelere uyma konusundaki farkındalıklarını geliştirme amacıyla konferans, panel, sempozyum gibi akademik ortamlarda bu konuya vurgu yapılabilir.
6. Araştırmacıların araştırma yöntemleri ve akademik yazma konularında daha fazla bilgi ve beceriye sahip olması amacıyla eğitim ve seminerler düzenlenebilir.
7. Konuşma becerisiyle ilgili lisansüstü çalışmaların incelendiği araştırma sayısı diğer dil becerilerine oranla daha azdır. Konuşma becerisine yönelik lisansüstü çalışmalar çeşitli değişkenler ve bilimsel metinlerin bölümleri aısından incelenebilir.
8. Araştırmada veri toplama aracı olarak en fazla formların kullanıldığı tespit edilmiştir. Bu bağlamda araştırmacılar çalışma konularına da bağlı olarak çeşitli veri toplama araçlarını kullanmaya yönlendirilebilir.
9. Araştırmada veri analizi teknikleri olarak genellikle temel betimleyici analizlerin kullanıldığı belirlenmiştir. Araştırmacılara ileri veri analizi tekniklerinin kullanılması konusunda yönlendirmeler yapılabilir.
10. Bu çalışmada 2024 yılına kadar olan çalışmalar incelenmiştir. Belirli zaman aralıklarıyla incelemelere yeni çalışmalar eklenip lisansüstü çalışmaların eğilimlerindeki değişim değerlendirilebilir.

Yazarlık Katkısı

Çalışmaya birinci ve ikinci yazar eşit oranda katkı sağlamıştır.

Etik Kurul Beyanı

Bu çalışma Araştırma ve Yayın Etiğine uygun olarak yapılmıştır. Çalışmanın veri setini Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezindeki konuşma becerisine yönelik lisansüstü çalışmalar oluşturmuştur. Çalışma doküman incelemesi yöntemiyle gerçekleştirildiği için etik kurul onayı gerekmemiştir.

KAYNAKÇA

- Aksu, H. (2021). *Ortaokul Türkçe öğretmenlerinin konuşma eğitimine yönelik görüşlerinin değerlendirilmesi* (Tez No. 702275) [Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Altınar, V. (2023). *Dramada kukla tekniği ile yapılan etkinliklerin ilkokul 3. sınıf öğrencilerinin hazırlıksız konuşma becerilerine etkisi* (Tez No. 836231) [Yüksek lisans tezi, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

- Altuntaş, İ. (2012). *Yedinci sınıf Türkçe dersi konuşma eğitiminin öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi*. (Tez No. 327701) [Yüksek lisans tezi, Çukurova Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Alturan, N. (2021). *Ortaokul öğrencilerinin konuşma kaygıları ile dijital oyun, sosyal medya ve akıllı telefon bağımlılıkları arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Tez No. 678078) [Yüksek lisans tezi, Düzce Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Alver, M., & Taştırmir, L. (2017). Konuşma becerisi üzerine yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi. *International Journal of Languages' Education and Teaching*, 5(3), 451-462.
- Arslan, F. (2010). *Türkçe ve sınıf öğretmenlerinin konuşma eğitimi ve konuşma etkinlikleri hakkındaki görüşleri: Kırıkkale ili örneği* (Tez No. 308636) [Yüksek lisans tezi, Kırıkkale Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Atasoy, A. (2022). Yazma öğretimi araştırmalarının görünümüne ilişkin bibliyometrik analiz. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 11(3), 1150-1175.
- Aydın, G. (2022). *7. sınıf öğrencilerinin ikna edici konuşma becerilerinin geliştirilmesinde argümantasyon temelli öğrenme modeli* (Tez No. 785580) [Yüksek lisans tezi, Ordu Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Aykanat Uysal, A. (2021). *Ortaokul öğrencilerinin sözlü ve yazılı anlatımlarındaki bağdaşıklık ve tutarlılık durumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi* (Tez No. 694598) [Yüksek lisans tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Babayiğit, B. (2022). *Şiir okuma etkinliklerinin ortaokul 5. sınıf öğrencilerinin konuşma becerilerine etkisi* (Tez No. 763406) [Yüksek lisans tezi, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Bahadır, H. İ. (2023). Okuma motivasyonu ile ilgili araştırmalara yönelik bir içerik analizi. *Korkut Ata Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 11, 931-952. <https://doi.org/10.51531/korkutataturkiyat.1311634>
- Baltacı, A. (2019). Nitel araştırma süreci: Nitel bir araştırma nasıl yapılır?. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 368-388. <https://doi.org/10.31592/aeusbed.598299>
- Batdı, V., & Oral, B. (2020). Bilimsel araştırmalarda geçerlik ve güvenirlik. B. Oral & A. Çoban (Ed.), *Kuramdan uygulamaya eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri içinde* (s. 115-145). Pegem Akademi Yayınları.
- Benzer, A., & Masun, A. F. (2024). Türkçe öğretiminde 2021-2023 yılları arasında yazma becerisi üzerine yapılan çalışmalarındaki eğilimler. *International Journal of Languages' Education and Teaching*, 12(1), 1-24.
- Boyacı, S., & Demirkol, S. (2018). Türkçe eğitimi alanında yapılan doktora tezlerinin incelenmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 6(2), 512-531. <https://doi.org/10.16916/aded.363599>
- Büyükkız, K. K., & Hasırcı, S. (2013). Ana dili öğretiminde konuşma becerisinin yeri. *Okuma Yazma Eğitimi Araştırmaları*, 1(1), 57-63.
- Büyükoztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (22. baskı). Pegem Akademi Yayınları.

- Ceran, D., Aydın, M., & Onarıcıoğlu, A. S. (2018). Okuma eğitimi üzerine yapılan tezlerde eğilimler: Bir içerik analizi çalışması. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(3), 2377-2392.
- Demirci, E. (2019). *5E öğrenme modelinin ortaokul öğrencilerinin konuşma becerileri ve konuşma kaygılarına etkisi* (Tez No. 570365) [Yüksek lisans tezi, Kırıkkale Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Demirel, A. (2023). Türkçe eğitimi alanındaki yazma eğitimiyle ilgili lisansüstü tezler üzerine bir inceleme. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 25(3), 849-863. <https://doi.org/10.32709/akusosbil.1074129>
- Destegüloğlu, B. (2024). Türkçe eğitimi lisansüstü tezlerde konuşma becerisi. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21(1), 20-30. <https://doi.org/10.33437/ksusbd.1170732>
- Doğan Kahtalı, B., Oğuz, B., Cayhan, C., & Taşkın, N. (2020). Türkiye’de dinleme eğitiminin geldiği nokta (2017-2019 yılları). *USBAD Uluslararası Sosyal Bilimler Akademisi Dergisi*, 2(4), 645-663. <https://doi.org/10.47994/usbad.775002>
- Doğan, F. N. (2024). *Ortaokul öğrencilerinin konuşma kaygısı, konuşma motivasyonu, konuşma öz yeterliği ile etkili iletişim becerilerine yönelik algıları arasındaki ilişki* (Tez No. 865797) [Doktora tezi, Fırat Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Doğan, Y. (2009). Konuşma becerisinin geliştirilmesine yönelik etkinlik önerileri. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(1), 185-204.
- Doğan, Y., & Özçakmak, H. (2014). Dinleme becerisinin eğitimi üzerine yapılan lisansüstü tezlerin değerlendirilmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 2(2), 90-99.
- Göçer, A., & Aksoy, E. (2024). Konuşma becerisinin geliştirilmesine yönelik yapılan araştırmaların genel görünümü. *Çukurova Araştırmaları*, 10(3), 21-34. <http://dx.doi.org/10.29228/cukar.77904>
- Gündüz, A. (2020). *Duygusal zekâ ile konuşma kaygısı arasındaki ilişki* (Tez No. 633981) [Yüksek lisans tezi, Fırat Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Güneş, F. (2014). Konuşma öğretimi yaklaşım ve modelleri. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(1), 1-27.
- Güneş, F. (2020). Türkçe öğretiminde “hazırlıksız konuşma” sorunu. *Sınırsız Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 5(2), 109-124. <https://doi.org/10.29250/sead.742337>
- Gürkaner, M., & Güven, S. (2020). Türkiye’de ilkökul düzeyinde akıcı okuma üzerine yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 10(1), 347-363. <https://doi.org/10.30783/nevsosbilen.624713>
- Hiçyılmaz Şahin, P. (2023). *Dijital hikayelere dayalı konuşma etkinliklerinin ilkökul üçüncü sınıf öğrencilerinin konuşma becerilerine etkisi* (Tez No. 828883) [Yüksek lisans tezi, Ordu Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Kanat, A. (2024). *Konuşma eğitimi alanında yayımlanmış makalelerin eğilimleri ve akademik metin yazma ilkelerine uygunluğu üzerine bir inceleme* (Tez No. 864496) [Yüksek lisans tezi, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Karaca, U., Nizamoğlu Çakır, A., & Karakuş Tayşi, E. (2024). Konuşma becerisi ile ilişkili ölçek geliştirme süreci: Bir tematik içerik analizi. *Avrasya Dil Eğitimi ve Araştırmaları Dergisi*, 8(2), 1-24.
-

- Karadağ, E. (2010). Eğitim Bilimleri doktora tezlerinde kullanılan araştırma modelleri: Nitelik düzeyleri ve analitik hata tipleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 16(1), 49-71.
- Karadağ, R. (2014). Okuma ilgisi, tutumları ve alışkanlığı konusunda yapılmış çalışmaların lisansüstü tezlere dayalı analizi: YÖK ve ProQuest veri tabanları örnekleme. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 35(1), 1-17.
- Karaköse, V. (2019). 6. sınıf öğrencilerinin hazırlıksız konuşma becerilerinin geliştirilmesi üzerine bir çalışma (Tez No. 591220) [Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Kardaş, M. N., Çetinkaya, V., & Kaya, M. (2018). 2005-2017 yılları arasında dinleme eğitimi üzerine yapılmış akademik çalışmaların eğilimleri üzerine bir araştırma. *Kuram ve Uygulamada Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(1), 21-32.
- Kardaş, N. (2018). Drama etkinliklerinin 7. sınıf öğrencilerin Türkçe dersi konuşma becerisi ve kaygısına etkisi: Karma yöntem araştırması (Tez No. 509825) [Yüksek lisans tezi, Siirt Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Kart, S. (2022). 7. sınıf öğrencilerinin şiir ezberleme çalışmalarının topluluk önünde konuşma tutumlarına etkisi (Tez No. 753938) [Yüksek lisans tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Kayadibi, N. (2022). Dinleme konusunda yapılan eğitim araştırmalarının bibliyometrik analizi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 26(2), 507-520.
- Kemiksiz, Ö. (2017). Dinleme becerisi üzerine yazılan makalelerin değerlendirilmesi. *International Journal of Languages' Education and Teaching*, 5(1), 511-531.
- Kemiksiz, Ö. (2021). Yazma becerilerinin geliştirilmesi üzerine hazırlanan tezlere yönelik bir inceleme: Yarı deneysel çalışmalar. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 18(41), 3172-3203. <https://doi.org/10.26466/opus.887374>
- Kesici, S. (2021). Konuşma becerisini geliştirmek için kullanılan öğretim yöntem ve teknikleri ile ilgili çalışmalar üzerine bir inceleme (Tez No. 683022) [Yüksek lisans tezi, Pamukkale Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Keşaplı, G. (2019). Yaratıcı dramayla planlanmış Türkçe eğitimi ve öğretimi alanındaki lisansüstü çalışmalara genel bir bakış. *Avrasya Dil Eğitimi ve Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 77- 94.
- Kırbaş, A. (2019). Türkçe öğretmen adaylarının hazırlıksız konuşmada gerekçelendirme düzeyleri (Tez No. 608474) [Yüksek lisans tezi, Mersin Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Killioğlu, İ. (2023). Öğretmen adaylarının akıcı konuşma becerileri üzerine bir inceleme (Tez No. 809916) [Yüksek lisans tezi, Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Köse, A. (2018). İlköğretim ikinci kademede konuşma becerisinin geliştirilmesine yönelik yaratıcı drama temelli izlençe önerisi (Tez No. 528981) [Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Köseoğlu, G. E. (2024). Okuma çemberi uygulamasının ilköğretim dördüncü sınıf öğrencilerinin konuşma kaygısına etkisi (Tez No. 849509) [Yüksek lisans tezi, Düzce Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

- Küçükbayrak, H. (2021). *Sınıf öğretmeni adaylarının konuşma kaygılarının incelenmesi* (Tez No. 696908) [Yüksek lisans tezi, Trabzon Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Maden, A. (2020). Akıcı okuma ile ilgili lisansüstü tezlerin araştırma eğilimleri: Bir betimsel analiz çalışması. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 8(2), 543-558. <https://doi.org/10.16916/aded.696790>
- Mermi, F. (2023). *İlkokul öğrencilerinin konuşma becerisine ilişkin tutumlarının incelenmesi* (Tez No. 689709) [Yüksek lisans tezi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Önal, A., & Maden, S. (2024). Dinleme/izleme eğitimi ile ilgili lisansüstü tezler düzeyinde sunulan öneriler (2015-2021 arası). *Mustafa Kemal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(14), 103-121. <https://doi.org/10.56677/mkuefder.1575252>
- Öz, K. (2018). *Drama ile yapılandırılmış sözlü anlatım derslerinin konuşmaya yönelik tutuma ve özyeterlik algısına etkisi* (Tez No. 527648) [Yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Özbay, M. (2006). Konuşma eğitimi ve öz güven. *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı – Belleten*, 54(1), 177-193.
- Özcan Reyhan, Ö. (2021). *Tiyatro izlemenin konuşma kaygısı olan öğrencilerin konuşma kaygısı ve konuşma becerisi üzerindeki etkisinin incelenmesi* (Tez No. 678339) [Yüksek lisans tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Özen, K. (2024). *Konuşmaya istekli olan ve olmayan ortaokul öğrencilerinin görüş ve düşüncelerinin incelenmesi* (Tez No. 873308) [Yüksek lisans tezi, İstanbul Aydın Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Öztürk, Ö. (2017). *İlkokul 3. sınıf Türkçe dersinde yaratıcı drama yönteminin konuşma becerilerini geliştirmeye etkisi* (Tez No. 470984) [Yüksek lisans tezi, Bartın Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Potur, Ö. (2023). Dinleme becerisi üzerine yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (33), 126-150. <https://doi.org/10.29000/rumelide.1283685>
- Potur, Ö., & Yıldız, N. (2016). Konuşma Becerisi Alanında Yapılan Akademik Çalışmaların Eğilimleri. *Uluslararası Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi*, 5(18), 27-40.
- Sever, S. (1998). Dil ve iletişim (etkili yazılı ve sözlü anlatım). *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 31(1), 51-66. https://doi.org/10.1501/Egifak_0000000244
- Soyuçok, M. (2021). Dinleme becerisi üzerine hazırlanan lisansüstü tez çalışmalarının bibliyometrik analizi. *Uluslararası Eğitim Bilim ve Teknoloji Dergisi*, 8(1), 66-80. <https://doi.org/10.47714/uebt.1079623>
- Sözer, Y., & Aydın, M. (2020). Nitel veri toplama teknikleri ve nitel veri analizi süreci. B. Oral & A. Çoban (Ed.), *Kuramdan uygulamaya eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri* içinde (s. 249-283). Pegem Akademi Yayınları.
- Şahin, E. Y., Kana, F., & Varışoğlu, B. (2013). Türkçe eğitimi bölümlerinde yapılan lisansüstü tezlerin araştırma eğilimleri. *International Journal of Human Sciences*, 10(2), 356-378.
- Şakiroğlu, Y. (2017). *Mizah temelli etkinliklerin 7. sınıf öğrencilerinin anlatma becerilerine etkisi* (Tez No. 477565) [Yüksek lisans tezi, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
-

- Şimşek, B., Akbulut, S., & Koparan, B. (2023). Yazma becerisini geliştirmeye yönelik yazılan makalelerin incelenmesi. *Türk Akademik Araştırmalar Dergisi*, 8(3), 1217-1235. <https://doi.org/10.30622/tarr.1336308>
- Şimşek, D. (2023). 8. sınıf öğrencilerinin dört temel dil becerisine yönelik metaforik algıları (Tez No. 827878) [Yüksek lisans tezi, Kafkas Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Temizkan, M., & Erdevir, M. (2020). Yazılı anlatımla ilgili yüksek lisans tezlerinde kullanılan değişkenler üzerine bir değerlendirme. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 8(4), 1218-1244. <https://doi.org/10.16916/aded.781073>
- Temizkan, M., & Yıldırım, Ö. (2023). Yazma eğitime yönelik lisansüstü çalışmalarda kullanılan ölçme araçları üzerine bir inceleme. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 11(2), 283-306. <https://doi.org/10.16916/aded.1203438>
- Temizyürek, F. (2007). İlköğretim ikinci kademedeki konuşma becerisinin geliştirilmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 40(2), 113-131. <https://doi.org/10.1501/Egifak.00000000175>
- Tok, M., & Potur, Ö. (2015). Yazma eğitimi alanında yapılan akademik çalışmaların eğilimleri (2010 – 2014 yılları). *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 3(4), 1-25.
- Tolun, K. (2019). Sınıf öğretmeni adaylarının konuşma kaygılarının farklı değişkenler açısından incelenmesi (Tez No. 599671) [Yüksek lisans tezi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Topal, Y., Ongun, A., & Arıcı, B. (2022). Okuma eğitimi ile ilgili lisansüstü tezlerin eğilimleri: Bir içerik analizi. *Türk Eğitim Dergisi*, 7(2), 459-471. <https://doi.org/10.54979/turkegitimdergisi.1193156>
- Tüzemen, T. (2016). Akademik çelişki tekniğinin 6. sınıf öğrencilerinin konuşma becerilerine ve konuşma kaygılarına etkisi (Tez No. 435307) [Yüksek lisans tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Uyar, S. S. (2022). Konuşma stratejilerinin öğretiminin konuşma başarımına ve konuşmanın duyuşsal niteliklerine etkisi (Tez No. 738880) [Yüksek lisans tezi, Gaziantep Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Uzunyol, C. (2019). Mikro öğretim tekniğinin ortaokul 7. sınıf öğrencilerinin konuşma beceri ve kaygılarına etkisi (Tez No. 578760) [Yüksek lisans tezi, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Ünsal, F. (2019). Türkçe derslerinde rol alma modeli ile hazırlanan etkinliklerin öğrencilerin konuşma tutum ve kaygılarına etkisi (Tez No. 586596) [Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Varışoğlu B., Şahin A. & Göktaş Y. (2013). Türkçe eğitimi araştırmalarında eğilimler. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi*, 13(3), 1767-1781.
- Yelli, E. Y. (2021). Rehberli okuma tekniğinin öğrencilerin konuşma becerilerine etkisi (Tez No. 677607) [Yüksek lisans tezi, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Yeşiltepe Sağlam, Ö. (2010). 7. sınıf öğrencilerinin hazırlıksız konuşma becerileri üzerine bir araştırma (Tez No. 278275) [Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2021). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (12. baskı). Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, C. N. (2019). *Video destekli özdeğerlendirme etkinliklerinin öğrencilerin hazırlıklı konuşma becerisine etkisi* (Tez No. 564643) [Yüksek lisans tezi, Gaziantep Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Yılmaz, D. (2021). *Metin temelli dil bilgisi öğretim yönteminin hazırlıksız konuşma becerisine etkisi (8. sınıf kız öğrenciler örneği)* (Tez No. 702480) [Yüksek lisans tezi, Mersin Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Yüceer, D. (2014). *Türkçe öğretmenliği birinci sınıf öğrencilerinin hazırlıksız konuşma becerileri üzerine bir araştırma* (Tez No. 366371) [Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Yüksel, R. (2022). *Videoların konuşma becerisi üzerine etkisi: Öğretmen, öğrenci ve diğer paydaşların görüşleri* (Tez No. 718783) [Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

EKLER

Ek 1: Araştırma Yöntemlerini Değerlendirme Formu

Nitel Araştırma Yöntemleri	Yüksek Lisans Tezi	Doktora Tezi
Etnografya Araştırması		
Tarihi Araştırma		
Kuram Oluşturma (Gömülü Teori)		
Durum Çalışması		
Olgubilim (Fenomenoloji)		
Eylem Araştırması		
Diğer		
Nitel Araştırma Yöntemleri	Yüksek Lisans Tezi	Doktora Tezi
Betimsel Tarama		
İlişkisel Tarama		
Nedensel Karşılaştırma Araştırmaları		
Deneysel Araştırmalar		
Meta-Analiz		
Diğer		
	Yüksek Lisans Tezi	Doktora Tezi
Karma Araştırma		

Ek 2: Lisansüstü Çalışmaların “Yöntem” Başlıklarının Bilimsel İlkelere Uygunluğunu Değerlendirme Formu

Maddeler	Evet	Hayır	Eksikler Var
Araştırmanın yöntemi ifade edilmiş mi?			
Yöntem ilgili literatürden hareketle tanımlanmış mı?			
Yöntemin özellikleri anlatılmış mı?			
Yöntemle araştırmanın içeriği arasında bağlantılar kurularak yöntemin seçilme gerekçeleri anlatılmış mı?			

Ek 3: Çalışma Grubunu Değerlendirme Formu

Çalışma Grubu	Yüksek Lisans Tezi	Doktora Tezi
İlkokul Öğrencileri		
Ortaokul Öğrencileri		
İlkokul ve Ortaokul Öğrencileri		
Öğretmenler		
Öğretmen Adayları		
Dokümanlar		
Diğer		

Ek 4: Lisansüstü Çalışmaların “Çalışma Grubu” Başlıklarının Bilimsel İlkelere Uygunluğunu Değerlendirme Formu

Maddeler	Evet	Hayır	Eksikler Var
Çalışma grubu belirtilmiş mi?			
Çalışma grubunun seçilme yöntemi belirtilmiş mi?			
Çalışma grubunun seçilme yöntemi literatürden hareketle tanıtılmış mı?			
Araştırmanın içeriğine göre çalışma grubunun seçilme yönteminin gerekçeleri sunulmuş mu?			

Ek 5: Veri Toplama Araçları Değerlendirme Formu

Veri Toplama Araçları	Yüksek Lisans Tezi	Doktora Tezi
Görüşme Formları		
Değerlendirme Formları		
Gözlem Formları		
Ölçekler		
Dereceli Puanlama Anahtarları		
Testler		
Anketler		
Kontrol Listeleri		
Diğer		

Ek 6: Veri Analizi Teknikleri Değerlendirme Formu

Veri Analizi Teknikleri	Yüksek Lisans Tezi	Doktora Tezi
Betimsel İstatistikler		
Bağımsız Gruplar için t Testi		
Bağımlı Gruplar için t Testi		
Normallik Testleri		
Tek Yönlü Varyans Analizi		
İki Yönlü Varyans Analizi		
Mann Whitney U Testi		
Pearson Korelasyon Analizi		
Regresyon Analizi		
Ki-kare Analizi		
Betimsel Analiz		
İçerik Analizi		
Diğer		